

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Realizace panarabských myšlenek na Blízkém
východě ve 20. století;**

Sjednocená arabská republika

Linda Nováková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

**Realizace panarabských myšlenek na Blízkém
východě ve 20. století;**

Sjednocená arabská republika

Linda Nováková

Vedoucí práce:

PhDr. Issam Ramadan

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012 .....

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala panu doktorovi Issamu Ramadanovi za jeho vstřícný přístup a vedení této práce.

OBSAH PRÁCE:

1. ÚVOD	5
2. PANARABISMUS	9
2.1. Arabské národní cítění	9
3. NASSERISMUS.....	12
3.1. Egypt v letech 1922 – 1952	12
3.2. Egypt v letech 1952 - 1954.....	15
3.3. Gamal °Abd an-Nasser a princip Nasserismu	19
3.3.1. Studium a účast v armádě.....	19
3.3.2. Působení v politice	22
3.3.3. Suezská krize	25
3.3.4. Ideologie.....	29
4. SJEDNOCENÁ ARABSKÁ REPUBLIKA.....	32
4.1. Vznik.....	32
4.2. Existence	36
4.2.1. Vývoj během let 1958 - 1960	36
4.2.2. Mezinárodní ohlas.....	40
4.2.3. Spojené arabské státy	40
4.3. Rozpad.....	40
5. DALŠÍ VÝVOJ VE JMÉNU PANARABISMU	42
5.1. Arabská federace	42
5.2. Federace arabských republik	44
5.3. Arabská islámská republika.....	46
5.4. Svaz arabského Magribu	49
6. ZÁVĚR.....	50
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	53
8. CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ	56
9. PŘÍLOHY	57

1. ÚVOD

Arabský svět a Blízký východ jsou těžko definovatelné pojmy, které bývají dle potřeby vysvětlovány různě. Arabský svět je hlavní součástí Blízkého východu a obecně lze říci, že tento termín je souhrnný název pro arabsky mluvící země. Pro země, které jsou spojeny některými kulturními tradicemi, často náboženstvím a historickým vývojem. Pro země, které tvořily část Osmanského impéria a kdysi spadaly pod jednu vládu. Není proto divu, že v této oblasti dále existuje myšlenka jednotného arabského národa existujícího v rámci jednoho státního útvaru.

Cíl práce

Cílem této práce je najít v historickém dění dvacátého století na Blízkém východě události, ve kterých se odrážely myšlenky panarabismu, dále pak tato sjednocení či federace stručně popsat a vysvětlit příčiny jejich vzniku a zániku. Mým motivem ke zpracování právě tohoto tématu byl zprvu studijní pobyt v Sýrii, během kterého jsem měla poprvé možnost se setkat s arabským národním cítěním. Během následujícího roku při mém studiu moderních dějin Blízkého východu a politické geografie této oblasti jsem měla možnost hlouběji proniknout do vztahů mezi jednotlivými zeměmi a otázka sjednoceného arabského národa mě velmi zaujala.

Dělení práce

Bakalářská práce je rozčleněna do několika hlavních kapitol. První část je zaměřena na charakteristiku a vysvětlení termínů *panarabismus* a *arabské národní cítění*. Zde bych ráda podotkla, že termín *arabský nacionalismus* používaný autory odborných knih, z nichž jsem čerpala, jsem se v této práci rozhodla nepoužít. Změnila jsem ho právě na *arabské národní cítění*, a to proto, že po druhé světové válce získal termín *nacionalismus* hanlivý podtext a bývá užíván v negativních souvislostech, jak dokazuje i A. Heywood ve své knize *Politické ideologie*:

„ideologie je názor, podle něhož ústředním principem politické organizace je národ“, „...spojován s neotřesitelnou vírou v sebeurčení národa“, „Nacionalismus byl spojován se značně rozdílnými ideologickými proudy od liberalismu po fašismus.“¹ V případě arabského světa se však nejedná o smýšlení v rámci jednoho národa, tedy na základě etnika, spíše na základě kulturní jednoty (viz podkapitola 2.1.). V dalším úseku práce se zaměřím na *Nasserismus*. Tato kapitola, pro lepší pochopení dále vysvětlovaných myšlenek, obsahuje též stručné shrnutí dění v Egyptě mezi lety 1922 až 1958 a představení osoby Gamala °Abd an-Nassera². V dalších dvou kapitolách bakalářské práce konkrétně popisují vznik, fungování a rozpad Sjednocené arabské republiky, a další pokusy o sjednocení různých arabských republik či jiných státních zřízení během dvacátého století na Blízkém východě.

Použité materiály

Jelikož je téma mé práce na našem území nepříliš běžné, potýkala jsem se s problémem sehnání pramenů v českém jazyce. Proto je většina děl, ze kterých jsem čerpala, v jazyce anglickém. I tak jsem se ale při zpracovávání tohoto tématu setkala s různými informacemi a především různými přístupy autorů. Opírala jsem se především o knihu Jamese Jankowského *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*.

Historický nástin práce

Ve dvacátém století prošel svět mnoha změnami. Dění v arabském světě bylo jimi ovlivněno, a je proto nutné chápat veškeré tendence a změny v této oblasti v kontextu k jeho historickému vývoji. Pokusím se vymezit několik obecně platných pojmů, které pro správné pochopení toku událostí na v tomto teritoriu, hrají důležitou roli.

---

¹ Kolektiv autorů: *Nacionalizmus, nacionalismus.html*. Cit. dne:[19-04-2012]. Dostupné z:[<http://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/slovo/nacionalizmus-nacionalismus>].

² V této práci jsou použity anglické přepisy jmen arabských politiků a jiných osobností, a to kvůli usnadnění dalšího případného studia. Český fonetický přepis s použitím „Dž“ není přesný. Arabské výslovnosti, zejména pak egyptskému dialektu, odpovídá souhláska „G“.

a) kolonialismus

Kolonialismus představuje jev, který nelze při studiu vývoje Blízkého východu opominout. Obecně lze říci, že zkušenosti bývalých kolonií evropských mocností³ jsou spíše negativní. Evropští kolonizátoři často vyvíjeli tlak na zavedení západního systému společnosti a usilovali o jeho prosazení. Docházelo tak k potírání výjimečnosti jednotlivých kolonizovaných států. Hořké zážitky z tohoto období logicky vedly v mnoha zemích k odmítání západních inovací či dalších zásahů Evropy na Blízkém východě. Post koloniální období bývá v mnoha zemích označováno jako návrat ke *starému, původnímu* ve smyslu, co není pokaženo cizími vlivy.⁴

b) nezávislost

Změny, kterými prošel svět po druhé světové válce, výrazně zasáhly Blízký východ. Došlo ke kulminaci národního cítění a vyostření politických bojů. Narůstající konflikt mezi západním a východním blokem ve studené válce⁵ přispěl k postupnému pádu kolonialismu. Státy arabského světa se tak postupně staly během čtyřicátých a padesátých let nezávislými v důsledku řady národně osvobozeneckých revolucí doprovázených demonstracemi a bouřemi.⁶

c) imperialismus

Po získání vlastní nezávislosti se blízkovýchodní státy rozhodly postavit se imperialistickým tendencím⁷ na svém území. Imperialismus byl považován za společného nepřítele arabského a

³ V případě arabského světa byly kolonizujícími státy především Francie, Itálie a Velká Británie.

⁴ Mendel M., Müller Z.: *Svět Arabů*. Svoboda. Praha, 1989. Str. 17.

⁵ Týkající se především boje o vliv nad nově vzniklými státy, tedy souboj demokracie (západní blok) a komunismu (východní blok).

⁶ Hrbek I.: *Dějiny Afriky (II. svazek)*. Svoboda. Praha, 1966.

⁷ Imperialismus je definován jako společenské, ekonomické a politické ovládnutí jednoho národa druhým.

Kolektiv autorů: *Slovník cizích slov*. Cesty. Praha, 2000.

islámského světa. Obecně můžeme konstatovat, že nové národní režimy se pokoušely odstranit vliv bývalých koloniálních velmocí a to za pomoci jak armádních složek, tak i široké veřejnosti.⁸

d) kapitalismus versus socialismus

Dění v poválečné Evropě se pro arabské státy stalo impulsem k vytvoření vlastní koncepce sociální spravedlnosti a rovnosti. Toto úsilí bylo propojeno se snahou o zdůraznění vlastních odlišných rysů. Nové pojetí mělo zároveň stát proti socialismu proletářskému. Materialismus či existence třídních protikladů byly tedy odmítnuty. Arabský socialismus byl postaven na spolupráci a bratrství muslimské komunity.⁹ Hledání vlastního specifického postoje bylo zároveň možností, jak zůstat mimo oba hlavní myšlenkové proudy poválečného dění, kapitalismus a socialismus. Arabské státy chtěly zachovat neutrální postoj. Nebylo v jejich zájmu přidat se ke státům západního či východního bloku.¹⁰

---

⁸ Muzikář J.: *Islám v politice*. Svoboda. Praha, 1987. Str. 37.

⁹ Mendel M., Müller Z.: *Svět Arabů*. Svoboda. Praha, 1989. Str. 112.

¹⁰ Tamtéž, str. 106.

2. PANARABISMUS

Panarabismus je definován jako „*hnutí usilující o sjednocení zemí arabského světa sahajících od Atlantiku k Perskému zálivu. Je úzce navázán na myšlenky arabského nacionalismu, který prosazuje ideu jednotného arabského národa. Panarabismus inklinoval k sekularismu a často také socialismu, ostře se vymezuje proti kolonialismu a vměšování západních zemí do politického vývoje Arabského světa.*“¹¹

Panarabismus je tedy vizí propojující politickou geografii s arabským národním cítěním. Jedná se o ideologii požadující integraci různých národů arabské kultury do jednoho politického celku a pod jednu politickou autoritu.

Pro pochopení panarabských tendencí je nutné představit také myšlenky arabského národního cítění.¹²

2.1. Arabské národní cítění

Koncepce arabského národního cítění se může u jednotlivých stoupenců měnit, avšak její hlavní myšlenka existence jednoho arabského národa založeného na kulturní sounáležitosti zůstává neměnná. Nejlépe ji, dle mého názoru, definoval teoretikem tohoto myšlení Sání al-Husrí, který prohlásil: „*Lidé, kteří mluví stejným jazykem, mají jedno srdce a společnou duši. Tím tedy tvoří jeden národ a musí mít jeden unifikovaný stát.*“¹³

¹¹ Sela, A.: *The Continuum Political Encyclopedia of the Middle East*. Continuum. New York, 2002. Str. 160–166.

¹² Dle *Slovníku politického myšlení* je „*nacionalismus (vlastenectví či národní smýšlení) teorií, která považuje národ za hlavní konstitutivní prvek státu. Národní identita zahrnující nejen jednotné území, společný jazyk, zvyklosti a celou kulturu, nýbrž také vědomí těchto znaků, z nichž vyplývají jednotlivá práva a vazby k danému národu, je potom stvrzena politickým činem.*“
Scruton R.: *Slovník politického myšlení*. Atlantis. Brno, 1989. Str. 84.

¹³ Přeloženo z anglického originálu: „*People who spoke one unitary language, have one heart and common soul. As such they constitute one nation, and so they have to have one unified state.*“

Dawisha, A.: *Arab nationalism in the twentieth century: from triumph to despair*. Princeton University Press. New Jersey, 2003. Str. 2.

Podle stoupců arabského národního cítění, jako byl Husrí, byly arabské státy uměle vytvořené imperialistickými mocnostmi. Hnány svými politickými cíly v této oblasti, tyto mocnosti tak rozkrájely to, co bylo původní politickou, kulturní i národnostní entitou. Toto rozkouskování vycházelo z jejich snahy rozdělit velký a významný národ, který by se mohl stát potenciální hrozbou Evropy a zanechat tak na tomto území politicky neefektivní a militantně slabé země.¹⁴ Příčinou, proč sedm arabských zemí neporazilo Izrael ve válce za jeho nezávislost, byl podle Husrího právě fakt, že zemí proti Izraeli bylo sedm oddělených, na místo jedné spojené. Sání al-Husrí tedy považuje sjednocení arabských národů také za způsob, jak další podobné konflikty vyhrát.¹⁵

Za nejvýznamnější propagátory arabského národního cítění je považován Gamal Abd an-Nasser (viz kapitola 3, 4) a politická strana *Baath* (viz podkapitola 4.1.). Nasser (viz příloha č. 1) zastával názor, že arabská jednota by měla být až výsledkem dlouhého procesu, který se skládá z mnoha stádií, z nichž tím prvním a základním je solidarita. Zakladatel strany *Baath*, Michel Aflaq¹⁶, zase považoval spojení arabských národů v jeden za počátek nové éry. Podle jeho tvrzení, teprve po tomto spojení jsou lidé schopni znovu nalézt čestnost, čistotu a morálku. Arabská jednota byla také předpokladem pro oživení arabského ducha a arabského intelektu. Jeho krédem bylo probudit arabský lid, oživit v něm jeho lidskost a kreativitu, které kvůli rozdělení arabského národa zůstávají uschovány kdesi uvnitř. Základním pilířem jeho koncepce arabského národního cítění je tedy nesobecká láska. Toto národní cítění je tedy spojeno s islámem, neboť oba jsou vůlí boha a pocházejí ze srdce. Tyto a další jeho myšlenky byly formulovány v doktríně z roku 1959 s názvem *Fí sabíl al-bath*.¹⁷

---

¹⁴ Kedourie, S.: *Arab nationalism, an Anthology*. University of California Press. Los Angeles, 1974. Str. 147 - 155.

¹⁵ Dawisha, A.: *Arab nationalism in the twentieth century: from triumph to despair*. Princeton University Press. New Jersey, 2003. Str. 3.

¹⁶ Syrský spisovatel, zastánce panarabismu, zakladatel Baasismu a politik.

¹⁷ Dawisha, A.: *Arab nationalism in the twentieth century: from triumph to despair*. Princeton University Press. New Jersey, 2003. Str. 4.

Stoupenci arabského národního cítění kladli důraz především na kulturní jednotu. Pod tímto pojmem rozuměli arabský jazyk a islám. Právě na náboženskou jednotu kladli někteří myslitelé největší důraz. Příkladem může být i irácký dějepisec^c Abd al-Azíz ad-Dúrí, který definoval arabské národní cítění takto: „*Arabský nacionalismus je založen na jednotě kultury, nikoliv na původu, tradicích či ideologii. Opírá se přitom o výrok Proroka: Vaše arabská podstata vychází nikoliv z otce či matky, nýbrž z jazyka. Arabem je každý, kdo hovoří arabsky.*“¹⁸ Naopak odlišné rysy, jako např.: rozdíly hospodářské, sociální, politické či etnické, byly ponechány stranou. Opačným příkladem může být pákistánský prezident Ajjub Chub, podle něhož náboženství již není tak významné jako v minulých staletích, a proto je třeba klást důraz na teritoriální jednotu.

Arabské národní cítění se projevilo především ve dvacátém století. Kolonizace zemí na Blízkém východě byla neodmyslitelně spojena se zvyšujícím se mocenským, hospodářským i kulturním vlivem evropských mocností na tomto území, což vyvolalo u kolonizovaných národů sílíci národní povědomí. Počátky arabského národního cítění lze tedy spatřovat již na konci devatenáctého století. První radikalizaci v tomto směru bylo možné zaznamenat s rozpadem Osmanské říše po první světové válce. Avšak za nejvýznamnější fázi v historii tohoto myšlení jsou považována léta po druhé světové válce, kdy jednotlivé arabské státy postupně získávaly nezávislost, a tak se myšlenka na opětovné sjednocení arabského národa stala znovu aktuální. Ke zvýšení popularity této ideologie přispěl kromě dekolonizace také neúspěch arabských zemí v první válce s Izraelem roku 1948 a revoluce v Egyptě roku 1952 (viz podkapitola 3.1.). Arabské vlastenectví se po získání nezávislosti stalo součástí politické doktríny v mnoha arabských zemích (viz kapitola 4, 5).¹⁹

¹⁸ Mendel M., Müller Z.: *Svět Arabů*. Svoboda. Praha, 1989. Str. 92.

¹⁹ Kedourie, S.: *Arab nationalism, an Anthology*. University of California Press. Los Angeles, 1974. Str. 3 – 73.

3. NASSERISMUS

Za průkopníka panarabismu je považována osobnost bývalého egyptského prezidenta Gamala ʿAbd an-Nassera, který byl jednou z předních osobností budování nového republikánského režimu v Egyptě po roce 1952 (viz podkapitola 3.2. a 3.3.). Nasser se stal pro arabský svět ikonou, mužem, jenž je schopen znovu spojit roztříštěné arabské národy a sjednotit je v rámci jednoho státu. Tento postoj, který k němu získaly ostatní blízkovýchodní země, vycházel z událostí, k nimž došlo v Egyptě během padesátých let a šedesátých let. Proto v této kapitole stručně vylíčím historický a politický vývoj na tomto území, a teprve poté představím osobnost Gamala ʿAbd an-Nassera a nastíním princip Nasserismu.

3.1. Egypt v letech 1922 – 1952

Egypt byl po ukončení první světové války prohlášen roku 1914 britským protektorátem²⁰. K vyhlášení jeho nezávislosti došlo roku 1922, čímž se Egypt odtrhl od Velké Británie, ovšem pouze formálně.²¹ V nově vzniklé konstituční monarchii, vedené nejprve králem Fuʿadem (u moci v letech 1922 – 1936) a poté jeho synem králem Farúqem (u moci 1936 – 1952), byla zákonodárná moc svěřena do rukou senátu a poslanecké sněmovny. Vláda se snažila o westernizaci sociálního života a o celkovou modernizaci země podle evropského modelu. Toto období bývá nazýváno „*liberal era*“ či „*volné období*“.²² Vývoj země byl však od počátku poznamenán pokračující britskou přítomností. I přes vyhlášení nezávislosti Egypta si Velká Británie ponechala pod svou správou důležité oblasti egyptského života jako obranu této země, Suezský kanál, území Súdánu či otázku menšin. Britské pozice byly posléze upevněny

²⁰ „Protektorát (lat. *protectio* – *ochrana*) je označení pro formu státního zřízení. Jedná se o formálně autonomní státní útvar, který je pod ochranou nebo nedobrovolnou správou jiného státu, příp. společenství států. Protektoráty bývají zřízeny buď jako důsledek agrese silnějšího státu vůči slabšímu nebo jako výsledek diplomatických jednání.“

Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [<http://cs.wikipedia.org/wiki/Protektor%C3%A1t>].

²¹ Ježková M., Burgrová H.: *Současný Blízký východ*. Barrister & Principal. Brno, 2011. Str. 77.

²² Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab Nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 11.

roku 1936 podepsáním anglo-egyptské smlouvy o spojení na dobu dvaceti let. Ačkoliv formálně Britové stáli mimo egyptské politické dění, často vstupovali na politickou scénu prostřednictvím různých politiků či stran, které podporovali.

Další slabinou tohoto období byla silná pozice monarchy, který tak mohl dle potřeby manipulovat s ministry či politickými stranami. James Jankowski dokonce uvádí, že „egyptská parlamentní politika byla parodií na zásady a jiné reprezentativní vlády“.²³ Ke zhoršení situace v egyptském království přispěla také hospodářská krize odstartovaná roku 1929, která zapříčinila pokles hodnoty vyvážených zemědělských produktů z Egypta, a která společně s následným zvýšením cen spotřebního zboží zapříčinila pokles průměrné spotřeby.²⁴

Ve třicátých letech tak postupně docházelo k vyostřování situace a rostoucí nespokojenosti obyvatel. Vznikala nová hnutí, jejichž cílem bylo mobilizovat a sjednotit nespokojenou populaci. Nejvýraznějším z těchto hnutí bylo *Muslimské bratrstvo* - islamistické hnutí, které odmítalo jak zkorumpované parlamentní zřízení, tak i inovace inspirované evropskými vzory a požadovalo návrat k normám a hodnotám zakotvených v islámu. Nespokojenost lidu se projevovala zprvu protesty a násilím zaměřeným proti vedení režimu Ismailem Sidqím (předseda vlády v letech 1930 – 1933), poté demonstracemi studentů i pracujících, a také ozbrojenými kolizemi mezi bojovníky různých politických hnutí.

Situace se neuklidnila ani po druhé světové válce. Na politické scéně proti sobě stály *Muslimské bratrstvo* a nové socialisticky zaměřené hnutí, jehož cílem byla generální přeměna egyptských politických i ekonomických struktur. Pro-národně orientované protesty se zopakovaly ještě třikrát:

---

²³ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 12.

²⁴ Schulze, R: *Dějiny islámského světa ve 20. století*. Atlantis. Brno, 2007. Str. 161 – 163.

- 1) v letech 1945 – 1946, kdy se egyptská vláda snažila znovu zvažít své vztahy k Velké Británii,
- 2) v letech 1947 – 1948, ve spojitosti s vyhlášením státu Izrael a situací Palestinců,
- 3) v letech 1951 – 1952, kdy *Wafd* jednostranně zrušila anglo-egyptskou smlouvu o spojení.

Tyto protesty probíhaly formou častých ozbrojených srážek mezi demonstranty a policií, formou poprav významných politiků (mimo jiné také dvou předsedů vlády či ministra a velitele *Muslimského bratrstva* Hasana al-Banna (viz příloha č. 2), neustálých nepokojů dělnictva v továrnách a stále čtenějších útoků na majitele půdy v mimoměstských oblastech.²⁵

Stále se stupňující problémy a neschopnost vlády je řešit vedla ve čtyřicátých letech dvacátého století k větší intervenci armádních důstojníků do politického dění. Neúspěch v první arabsko-izraelské válce²⁶ pak dal vzniknout militantnímu hnutí *Svobodných důstojníků* (الضباط الأحرار), jehož hlavní osobností se stal Gamal Abd an-Nasser. Mezi lety 1949 a 1951 se toto hnutí snažilo získat co největší podporu armády i civilistů šířením letáků kritizujících zkorumpovanost stávajícího politického režimu a vyžadujících konec imperialismu spolu s kompletní ideologickou nezávislostí. Ke zvratu událostí, které byly předzvěstí pádu režimu, došlo v sobotu 26. ledna 1952. Britský útok na egyptskou policii, který se udál den předtím v zóně Suezského kanálu, měl za výsledek mnoho mrtvých Egyptanů. Když se tato novinka dostala do Káhiry, město zachvátila vlna protestů. Skupiny protestantů zapalovali hotely, business centra a další budovy symbolizující přítomnost západních států v Egyptě. Král Farúq

²⁵ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*, Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 13.

²⁶ Tento válečný konflikt, známý také jako *válka za nezávislost Izraele*, započal vtrhnutím libanonských, syrských, egyptských, iráckých, transjordánských, saudských a jemenských vojsk do Palestiny hned po samovolném vyhlášení existence státu Izrael 14. května 1948 a byl ukončen separátním příměřím v dubnu 1949. Cílem spojených jednotek bylo zničit Izrael.

(viz příloha č. 3) využil událostí k rozpuštění vlády strany *Wafd*²⁷, což mu umožnilo zahájit krátké období vlády ministrů. Tento den nazýváme *Černá sobota*.²⁸

Následkem tohoto incidentu začaly vedoucí osobnosti hnutí *Svobodných důstojníků* Nasser a Zakariya Muhi ad-Din plánovat převzetí moci v Káhiře. Jejich původním záměrem bylo uskutečnit převrat v listopadu 1952. Avšak králův úmysl jmenovat nového ministra války, jehož úkolem by bylo vymýtit disidenty z řad armády, jim nedovolil čekat. Tento vlastenecky orientovaný důstojnický sbor byl tak okolnostmi donucen k provedení revolučního převratu. V noci z 22. na 23. června 1952 hnutí *Svobodných důstojníků* svrhlo královský režim a převzalo moc nad Egyptem. Tato událost se obešla bez demonstrací či krvavých konfliktů. Pouze dva vojáci byli zabiti během krátké přestřelky v Káhiře.²⁹ Král Farúq byl donucen k abdikaci a k opuštění země. Hlavním představitelem nového režimu se stal generál Muhammad Naguib (viz příloha č. 4). Vládu v zemi převzala *Revoluční rada* sestávající se nejprve z devíti účastníků revoluce. Později (1953) byl počet jejích členů rozšířen na dvanáct, přičemž klíčovou postavou se stal právě Nasser. Parlament i politické strany byly rozpuštěny. Tato revoluce provedená vojenskou organizací znamenala naději na lepší život pro všechny Egyptany.³⁰

3.2. Egypt v letech 1952 - 1954

V porevolučním období mezi červnem 1952 a prosincem 1954 lze na politické scéně v Egyptě pozorovat dva proudy dění. Prvním z nich, dramatictější a viditelnějším, byla snaha *Revoluční rady* o eliminaci veškerých ostatních politických hnutí a o soustředění moci pouze v jejích

²⁷ Wafd byla „nacionalistická strana, která měla hlavní slovo až do dvacátých let. ... Wafd pod vedením Saada Zaghlúla se snažila vytvořit spojení proti králi Fu'adovi a zpochybnila jeho ústavní pravomoci.“

Reid, R. J.: *Dějiny moderní Afriky od roku 1800 po současnost*. Grada Publishing. Praha, 2011. Str. 233.

²⁸ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 14.

²⁹ Tamtéž, str. 18.

³⁰ Friedman, S.S.: *A History of the Middle East*. Mc Farland & Company Publishers. Jefferson, 2006. Str. 256 – 258.

rukách. Odpůrci nového režimu byli zatýkáni – např. v lednu 1953 bylo tímto způsobem zadrženo třicet pět důstojníků z řad dělostřelectva podezřelých z přípravy vzpoury a neloajalně k novému politickému zřízení v zemi. Druhým jevem byla stoupající důležitost Gamala °Abd an-Nassera v rámci *Revoluční rady* a jeho postup do popředí politického dění.

Dne 18. června roku 1953 se Egypt stal republikou, jejímž prvním prezidentem byl zvolen Muhammad Naguib. V nově ustanovené vládě získaly post nejprve tři osobnosti *Revoluční rady* – Gamal °Abd an-Nasser, °Abd al-Latif al-Baghdadi a Salah Salim (v březnu 1954 se jejich počet rozrostl na osm). Armáda se zcela dostala pod kontrolu Naguibovy vlády. Schůzka °Abd al-Hakima Amra, velitele ozbrojených sil, s Muhammadem Naguibem těsně po vyhlášení egyptské republiky je toho jasným důkazem.

Rozpuštění politických stran v lednu 1953, jehož iniciátorem byl Nasser, a ustanovení vlády jedné strany s názvem *Liberation Rally*³¹ vedlo komunistickou organizaci *Demokratické hnutí za národní osvobození* (*Democratic Movement for National Liberation*, الحركة الديمقراطية للتحرر الوطني) k definici nového režimu jako fašistického.³² Za největšího rivala nově ustanoveného republikánského zřízení však bývá považováno *Muslimské bratrstvo*, které jakožto sociologicko-náboženský spolek (i když s politickými cíly) fungovalo i během roku 1953 po zakázání politických stran. Ačkoliv bylo toto hnutí po popravě svého zakladatele Hasana al-Banna (1949) značně oslabeno, ke konci roku 1953 se jeho jednotlivé frakce dopouštěly v zemi násilí a porušování pořádku. To umožnilo *Revoluční radě* proti bratrstvu zasáhnout, a tak byl zákaz fungování politických stran v lednu 1954 rozšířen i na organizaci *Muslimského bratrstva*. Jeho vliv však přesto oslaben nebyl. Gamal Nasser proto

³¹ Tato jediná oficiálně fungující politická strana měla za cíl získat podporu pro nový porevoluční režim. Jejimi dalšími úkoly bylo dosáhnout stažení britských vojsk z oblasti Suezského kanálu, definice statutu Súdánu v rámci Egypta, organizaci sociální veřejné péče, šíření myšlenek panarabismu, ustanovení a zajištění práv a svobod pro občany země.

Waldner D.: *Encyclopedia of Modern Middle East and North Africa*. Cit. dne: [08-03-2012]. Dostupné z: [<http://www.encyclopedia.com/doc/1G2-3424601674.html>].

³² Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 21.

používal pro zmírnění jejich vlivu nejvyšší z řad *ʿulamá* na univerzitě *Al-Azhar*.³³

Avšak nová vláda se potýkala i s problémy mezi svými vlastními členy. Zásadní se stala rivalita mezi Muhammadem Naguibem a Gamalem *ʿAbd an-Nasserem*. Ačkoliv byl Naguib zvolen novým prezidentem, stal se tvář nového režimu a byl uznáván mnoha civilními hnutími i představiteli bývalých politických stran a hnutí jako *Wafd*, *Muslimské bratrstvo* či levice, nestál u zrodu skupiny *Svobodných důstojníků*, z jejichž řad pocházeli členové *Revoluční rady*. Ti ho považovali za viditelnou osobnost, avšak ne za svého leadera. Tím byl v jejich očích Gamal *ʿAbd an-Nasser*. Tento ideový rozpor vyvrcholil v únoru 1954, kdy Naguib na krátký okamžik rezignoval. Jeho odchod však vyvolal v Káhiře protesty a uvnitř armády málem došlo ke vzpouře proti vedení *Revoluční rady*. Muhammad Naguib se tedy vrátil do úřadu prezidenta 27. února téhož roku.

Dalším podobným incidentem byl úmysl *Revoluční rady* rozpustit své řady, který ohlásila 25. března 1954. Toto prohlášení také vyvolalo silné emoce. Rozpuštěné politické strany vyhlásily své znovu založení, studenti demonstrovali a odpůrci armádního režimu vyvěšovali po ulicích anti-militantní symboly. Avšak rozhodující akce přišla od podpůrců režimu. Ti se snažili zmíněné odpůrce zadržet. Dokonce zaútočili na redakční budovu opozičních novin *Al-Misri*. Hlavním stoupencem militantního režimu v čele s *Revoluční radou* se ukázala být právě armáda, která se tak odvrátila od svého postoje z února téhož roku. *Revoluční rada*, díky této ukázce podpory, zrušila dne 29. března své původní prohlášení a oznámila svůj záměr ponechat si vládu ve svých rukách. V tentýž den, vyčerpán událostmi několika posledních měsíců, Muhammad Naguib zkolaboval a musel být hospitalizován.³⁴

³³ Aburish, Said K.: *Nasser, the Last Arab*. St. Martin's Press. New York City, 2004. Str. 46 – 47.

³⁴ Friedman, S.S.: *A History of the Middle East*. Mc Farland & Company Publishers. Jefferson, 2006. Str. 257.

Po znovu nastoupení *Revoluční rady* do čela země následovaly tvrdé zásahy vlády do života civilních obyvatel s cílem utužení režimu. Armáda byla očištěna od všech členů, jejichž loajlnost vůči systému byla diskutabilní. Byl vydán zákaz tisku opozičních novin a jejich autoři byli zatčeni. Univerzity byly zavřeny, aby se tak předešlo možným studentským stávkám a zároveň došlo k restrukturalizaci vnitřního uspořádání tak, aby i vysoké školy mohly být kontrolovány. I tak byla ale militantní vláda ohrožována neutuchající popularitou *Muslimského bratrstva*. Tento problém byl vyřešen 26. října 1954, kdy jeden ze členů tohoto hnutí spáchal atentát na Nassera během jeho řeči v Alexandrii. Přestože byl od Nassera vzdálen jen dvacet pět kroků a vystřelil na něj osm kulek, žádná z nich nezasáhla cíl. Gamal Nasser i přes tuto událost pokračoval ve své řeči, která byla vysílána rádiem. V důsledku tohoto kroku byly vládou vyhlášeny tvrdé restriktce proti této organizaci. Stovky členů *Muslimského bratrstva* byli zatčeni a uvězněni na dlouhá léta. Davy lidí útočily na jejich majetek a zapalovali ho. Vedoucí osobnosti hnutí byly souzeny za účast na atentátu, shledány vinnými a uvězněny či popraveny. Nasser využil této nevraživosti vůči *Muslimskému bratrstvu* a spolu s jeho stoupenci se zbavoval i členů strany *Wafd* a různých jiných odpůrců režimu. Ke konci roku 1954 byl tak poslední a největší nepřítel režimu zničen.³⁵ V důsledku změn a nařčení ze spolupráce s *Muslimským bratrstvem* byl dne 15. listopadu generál Muhammad Naguib odstraněn z prezidentské pozice a držen v domácím vězení.³⁶

Gamal Abd an-Nasser nebyl až do roku 1953 pro obyvatele Egypta příliš viditelnou postavou. Do podvědomí Egyptanů se dostal až se vznikem republiky, kdy byl jmenován předsedou vlády, i tak ale pro ně zůstával ve stínu generála Naguiba. Nasser však zaměřil svou pozornost na upevnění svého postavení uvnitř *Revoluční rady* a na získání svých stoupenců na politické scéně. A tak zatímco se během roku 1953 a na

³⁵ *Muslimské bratrstvo* bylo ovšem velmi zakořeněno v egyptské společnosti. V budoucnosti byl a jeho činnost opět obnovena. Avšak během padesátých let, kdy se postupně dostal k moci Nasser, bylo toto hnutí tvrdě potlačeno režimem.

³⁶ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 23.

začátku roku 1954 gen. Naguib těšil větší popularitě u veřejnosti, Nasser se stal nepostradatelným vůdcem *Revoluční rady*. V druhé polovině roku 1953 svolal tajnou schůzi této rady, aby se její členové společně domluvili na oficiálním postoji této instituce vůči Muhammadu Naguibovi. Později Nasser přesvědčil ostatní příslušníky rady, aby ho nechali rozhodovat samostatně, bez svolávání porad. Během únorových a březnových politických zvratů roku 1954 to byl právě Nasser, kdo bravurně manévroval. Byl to on, kdo díky svým proslovům přesvědčil armádu, nejprve že M. Naguib musí zůstat prezidentem (únor 1954), později že je nutné udržet militantní režim (březen 1954). Gamal ʿAbd an-Nasser se tak postupně stal nejviditelnější a nejmocnější personou egyptské politické scény. Po odchodu generála Muhammada Naguiba z prezidentského postu, nebyla tato funkce ihned obsazena, avšak veškeré pravomoci byly svěřeny do rukou předsedy vlády Nassera.³⁷

3.3. Gamal ʿAbd an-Nasser a princip Nasserismu

Nasserovy myšlenky se staly v padesátých, šedesátých a sedmdesátých let dvacátého století vzorem pro mnoho arabských zemí. Dříve než se dostaneme k definici Nasserismu, uvedu pár informací o Nasserově životě, nutných k pochopení jeho činů v období jeho vlády.

3.3.1. Studium a účast v armádě

Gamal ʿAbd an-Nasser se narodil 15. ledna 1918 v Alexandrii jako první syn Fahimy a Abdela Nassera. Měl dva mladší bratry. Jeho rodina se kvůli zaměstnání otce, který pracoval v poštovní službě, často stěhovala, a tak Gamal ʿAbd an-Nasser navštěvoval několik základních škol (Asyut, Khataba). Nakonec byl roku 1924 poslán na výchovu do Káhiry, kde žil u svého strýce Khalila Husseina. S rodinou si však dopisoval a jezdil ji navštěvovat o prázdninách. Když roku 1926 přestal dostávat dopisy od matky, zjistil, že zemřela při porodu. Její náhlý odchod

---

³⁷ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 25.
Friedman, S.S.: *A History of the Middle East*. Mc Farland & Company Publishers. Jefferson, 2006. Str. 257 – 258.

znamenal pro Gamala velkou ztrátu. K ochlazení jeho vztahů s otcem došlo krátce poté, kdy se jeho otec znovu oženil ještě před koncem téhož roku. Gamal Nasser byl okolnostmi donucen ještě několikrát změnit školu, a to buď kvůli otcově zaměstnání nebo kvůli stěhování strýce Khalila z Káhiry. Roku 1933 odešel Gamal Nasser z Káhiry zpět do Alexandrie, kde žil u svých prarodičů a absolvoval soukromou střední školu. Poté, co jeho otec získal místo v Káhiře, mladý Gamal se připojil k jeho nové rodině, a roku 1936 zde zakončil své vzdělání. Gamal Nasser byl vášnivým čtenářem. Vedle Koránu a knih zabývajících se životem v době proroka Muhammada se také věnoval četbě děl od Napoleona, Voltaira, Huga, Dickense, a mnoha jiných. Ovlivněn byl také politikem a egyptským pro-národním politikem Mustafou Kamilem Pashou a básníkem Ahmedem Shawkim.³⁸

Gamal Abd an-Nasser se zapojil do politického dění už jako náctiletý, když byl 12. listopadu 1935 zraněn při protibritské demonstraci, během které se skupina studentů snažil přejít káhirský most Abbas Al-Roda, aby se střetla s policií. V tomto incidentu byl Nasser zatčen a strávil dva dny ve vězení spolu se členy egyptské socialistické strany. Během této akce se po přečtení novin *Al-Gihad* Nasser poprvé setkal s arabským národním cítěním. V březnu 1937 požádal Nasser o vstup do *Královské vojenské akademie (Royal Military Academy)*, jedné z nejprestižnějších vojenských škol. Jeho první žádost však byla zamítnuta, jelikož neměl tzv. *wastu*, vlivného prostředníka, který by se postaral, aby jeho žádost byla přijata.³⁹ Po krátkodobých studiích na právnické univerzitě a policejní akademii, se Nasserovým *wastou* stal ministr zahraničí Ibrahim Kheiry Pasha. Jeho druhá žádost byla přijata, a tak mohl Gamal Abd an-Nasser začít studovat na této prestižní škole. Právě zde se později setkal s Anwarem as-Sadatem (viz příloha č. 5), svým následovníkem ve funkci prezidenta, i Abd al-Hakimem Amrem (viz příloha č. 6), velitelem

---

³⁸ Aburish, Said K.: *Nasser, the Last Arab*. St. Martin's Press. New York City, 2004. Str. 12 – 17.

³⁹ Tamtéž, str. 16.

egyptských vojsk během Suezské krize (viz níže). Po ukončení studií byl jmenován druhým poručíkem pěší pěchoty v Mankabadu.⁴⁰

Krátce před vypuknutím druhé světové války, roku 1939 byl Nasser jako dobrovolník poslán do oblasti Súdánu, kde zůstal až do roku 1942. Spolu s Anwarem as-Sadatem zde získal kontakty na italské agenty.⁴¹ Oba plánovali převzetí v moci v Egyptě za pomoci italských vojáků, kteří by jim pomohli vyhnat Brity z egyptského území. Tento plán však nikdy nebyl uskutečněn.⁴² Po návratu ze Súdánu získal Nasser místo učitele v *Royal Military Academy* v Káhiře.

Protože Egypt se snažil zachovat si během druhé světové války svou neutralitu, první zkušenosti z boje získal Nasser až roku 1948 během prvního arabsko-izraelského konfliktu. Zprvu nabídl svou pomoc *Vysokému arabskému výboru*⁴³ v čele s Muhammadem Aminem al-Husayným. Egyptská vláda však Nasserovi odmítla tuto pomoc povolit. I tak se ale Nasser války za nezávislost Izraele účastnil, a to jako člen šesté pěší divize, kterou král Farúq do Izraele poslal, a která měla za úkol chránit město Al-Faluja.⁴⁴ Když se v srpnu 1948 Nasser s ostatními vojáky ocitli v obležení izraelské armády, žádal Nasser o pomoc jordánské jednotky. Tato žádost však zůstala nevyslyšena. Gamal Nasser odmítl vydat město do rukou Izraelců. K tomu ovšem stejně došlo po

⁴⁰ Alexander, A.: *Nasser Life and Times*. Haus Publishing. Londýn, 2005. Str. 25 – 27.

⁴¹ Witte, S.: *Gamal Abdel Nasser*. Rosen Publishing Group. New York, 2004. Str. 95.

⁴² Stephens, R. H.: *Nasser; A Political Biography*. Simon and Schuster. New York, 1972. Str. 50 – 54.

⁴³ „Vysoký arabský výbor, někdy též Vysoká arabská komise, byla skupina v Britském mandátu Palestina, založená v roce 1936 velkým jeruzalémským muftím Amínem al-Husajním, aby vedla Arabské povstání v Palestině v letech 1936-1939. Znovu byl Vysoký arabský výbor obnoven Ligou arabských států v listopadu 1945, nicméně se kvůli vnitřním rozepřím rozpadl. V červnu 1946 však byl obnoven a v roce 1947 v jeho čele stál Amin al-Husajní, jakožto předseda, a Džamíl al-Husajní, jakožto místopředseda. Vysoký arabský výbor reprezentoval zájmy palestinských Arabů a odmítal všechny kompromisní návrhy na právo usídlení Židů v Palestině.“

Cit. dne: [15-03-2012].

Dostupné z: [http://www.zionism-israel.com/dic/Arab_Higher_Committee.htm].

⁴⁴ Heikal, M.: *The Cairo Documents: The Inside Story of Nasser and His Relationship with World Leaders, Rebels, and Statesmen*. Doubleday. New York, 1973. Str. 103.

egyptsko-izraelských mírových jednáních v Římě.⁴⁵ Po válce se Nasser vrátil ke svému učitelskému postu v *Royal Military Academy*.

3.3.2. Působení v politice

Gamal °Abd an-Nasser byl poté hlavním iniciátorem vzniku hnutí *Svobodných důstojníků* a postupně se stal hlavní osobností nového režimu (viz podkapitoly 3.1. a 3.2.). Tvrdé zákroky proti zastáncům *Muslimského bratrstva*, které započaly po atentátu na Nassera (viz podkapitola 3.2.), pokračovaly i během roku 1955. Tato organizace byla rozpuštěna a její leadeři byli roztroušeni do různých arabských zemí.

Nasserova oblíbenost u obyvatel však stále ještě nedosahovala takových měřítek, jak by si přál. A tak, aby získal jejich přízeň pro sebe a stranu *Liberation Rally*, objížděl Nasser egyptská města a promlouval k lidem, kontroloval média. Dokonce nechal oblíbené zpěváky této doby vychvalovat jeho nacionalistické smýšlení. De facto celá jeho kampaň byla na tomto smýšlení vystavěna.⁴⁶

V lednu 1956 byla vydána nová egyptská ústava. Ta opět požadovala vládu jedné strany *Národní unie*, jejímž cílem bylo nalézt možného uchazeče o prezidentský post do nadcházejících voleb. Gamal °Abd an-Nasser byl jediným kandidátem. Byl jednomyslně zvolen novým egyptským prezidentem v referendu, které bylo vyhlášeno v červnu 1956. Současně s jeho zvolením vyhlásila *Revoluční rada* své rozpuštění.⁴⁷

Gamal Nasser zůstal prezidentem egyptské republiky až do své smrti roku 1970. Jeho politické ambice se týkaly nejen Egypta, ale celého Blízkého východu. Jeho vnější i vnitřní politika tedy byly motivovány panarabismem. Nasserovo pojetí této ideologie nazýváme *Nasserismus* (viz podkapitola 3.3.4.). Nasser se stal významnou osobností egyptské

⁴⁵ Aburish, Said K.: *Nasser, the Last Arab*. St. Martin's Press. New York City, 2004. Str. 25 – 26.

⁴⁶ Witte, S.: *Gamal Abdel Nasser*. Rosen Publishing Group. New York, 2004. Str. 45.

⁴⁷ Dekmejian, R. H.: *Egypt Under Nasir: A Study in Political Dynamics*. State University of New York Press. New York, 1971. Str. 45.

historie hlavně kvůli reformám, které v této zemi zavedl a které pozitivně ovlivnily její vývoj. Zde uvádím stručný seznam jeho nejdůležitějších činů:

- Zákony o pozemkové reformě a zemědělském majetku vydané 11. září 1952. Řešily problém vlastníků půdy. Jejich zavedení bylo nutné, jelikož v roce 1952 65% egyptské půdy vlastnilo pouhých 6% obyvatelstva. Pozemkové reformy stanovily maximální výměr půdy na jednotlivce, maximální možné nájemné požadované po pronájemci, úlevy pro drobné zemědělce vlastníci méně než pět feddanů⁴⁸ půdy, minimální mzdu pro pracovníky na farmách, aj. Pozemkové reformy zaručily bezpečnost pracovníkům a snížily chudobu. Venkovské obyvatelstvo tak mohlo těžit z přerozdělení půdy, z nově zavedených větších sociálních jistot a ze záruky stanovené ceny plodin. Jejich životní situace byla navíc zlepšena elektrifikací vesnic a výstavbou ubytovacích zařízení.
- Uzavření dohody o evakuaci s Británií roku 1954, podle které všichni britští vojáci museli odejít ze Suezského průplavu.
- Výstavba Asuánské přehrady na Nilu, díky které se tato řeka stala regulovatelnou, nedocházelo ke každoročním záplavám a energie začala být využívána k výrobě elektrické energie.
- Účast na *Bandungské konferenci*⁴⁹ konané v Indonésii roku 1955 a založení *Hnutí nezúčastněných zemí*⁵⁰.

⁴⁸ Feddan byla egyptská měrová jednotka. Jeden feddan odpovídal půdě o rozloze 60 m x 70 m půdy.

⁴⁹ „Bandungská konference (také *Afro-asijská konference* nebo *Asijsko-africká konference*) byla první mezinárodní konferencí asijských a afrických zemí, která se uskutečnila v Bandungu ve dnech 18.–24. dubna 1955. Mezi účastníky setkání bylo 23 asijských států (s výjimkou Severní a Jižní Koreje a Izraele). Z Afriky se zúčastnilo 6 států. Zastoupení zde měly země jak s prozápadní orientací (Turecko, Filipíny, Jižní Vietnam), stejně tak státy s komunistickým směřováním (Čína, Severní Vietnam). Mezi neoficiálními účastníky byly přítomny Maroko, Alžírsko, Tunis, Libye a Jihoafrická unie. Statut pozorovatelů pak měli zástupci kyperských Řeků a černošských hnutí z USA. Vlastními iniciátory konference byli premiéři Barmy, Indonésie, Indie, Pákistánu a Cejlonu, kteří se na jejím konání dohodli při společné schůzce na Cejlonu v dubnu 1954. Za cíl si konference kladla vyřešení postavení afroasijských zemí v bipolárním světě, dále pak navázání vzájemné spolupráce, artikulaci problémů spojených s chudobou, řešení komplikací v procesu dekolonizace atd. Cílem bylo také zvýšit tlak na dvě existující supervelmoci (Sovětský svaz a USA), díky společnému postoji, který by zvýšil sílu těchto zemí v mezinárodním společenství. Na konferenci bylo všemi účastníky schváleno 10

- Znárodnění Suezského průplavu (viz podkapitola 3.3.3.).
- Vznik a fungování *Sjednocené arabské republiky* (viz kapitola 4).
- Znárodnění soukromých a zahraničních bank, které v Egyptě působily.
- Rozšíření bezplatného vzdělání pro všechny, vznik smíšených škol pro chlapce a děvčata.
- Propracování rozvodového práva.
- Sloučení islámských a civilních soudů.
- Opětovné uznání ší'itů, alawitů a drúzů jako oficiálních islámských proudů.⁵¹
- Vznik egyptské televize roku 1960.
- Vydání *Národní charty* roku 1964, ve které byla rozšířena ženská práva⁵², zajištěna zdravotní péče pro všechny, stanoveny úlevy pro rodiny, aj.⁵³
- Vytvoření sportovního stadionu v Nasr City, v Káhiře.
- Vznik mezinárodního knižního veletrhu v Káhiře.
- Trvalý rozvoj ve výrobě a ekonomice.⁵⁴

---

principů neboli Deklarace na podporu světového míru a spolupráce neboli tzv. Bandungská deklarace.“

Cit. dne: [24-03-2012].

Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Bandungsk%C3%A1_konference].

⁵⁰ „Hnutí nezúčastněných zemí (států) je mezinárodní organizace více než 100 států, které nejsou zapojeny do žádných mocenských bloků. Hnutí bylo reakcí některých zemí (Jugoslávie, Indie, Egypt, Kuba a mnohé asijské a africké státy) na polarizaci světa během studené války. Představitelé Hnutí nezúčastněných států toto dělení odmítli a rozhodli se pro budování vlastního bloku.“

Cit. dne: [24-03-2012].

Dostupné z:

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Hnut%C3%AD_nez%C3%BA%C4%8Dastn%C4%9Bn%C3%BDch_zem%C3%AD].

⁵¹ Aburish, Said K.: *Nasser, the Last Arab*. St. Martin's Press. New York City, 2004. Str. 200 – 201.

⁵² Egyptské ženy už od roku 1952 měly právo volit a kandidovat, pracovat a vzdělávat se. *Národní charta* však stanovila ženám výši minimální mzdy, podíl na případném zisku, právo na zdravotní péči, sníženou pracovní dobu, aj.

⁵³ Aburish, Said K.: *Nasser, the Last Arab*. St. Martin's Press. New York City, 2004. Str. 235 – 237.

⁵⁴ Tamtéž, str. 200 – 201.

Avšak mezinárodní věhlas a obrovskou popularitu v zemích Blízkého východu získal Gamal Abd an-Nasser až po Suezské krizi.

3.3.3. Suezská krize

Termín Suezská krize, nebo také Sinajská krize či Druhý arabsko-izraelský konflikt, označuje ozbrojený konflikt mezi Egyptem na straně jedné a Izraelem, Francií a Velkou Británií na straně druhé, ke kterému došlo roku 1956. Předmětem sporu během této události se stal Suezský kanál (viz příloha č. 7), strategický bod spojující Afriku s Asií, nad nímž každá z výše jmenovaných velmocí chtěla získat kontrolu.

Význam Suezského kanálu

Suezský kanál byl, po deseti letech výstavby financované francouzskou a egyptskou vládou, otevřen roku 1869 a okamžitě se stal významným geografickým bodem. Usnadnil námořní dopravu a přepravu zboží mezi Afrikou a Asií, a znamenal nejkratší námořní spojnici mezi Středozemním mořem a Indickým oceánem. Zároveň umožnil evropským velmocím spravovat jejich kolonie (např. Velké Británii svá indická území). Velká Británie se z tohoto důvodu stala hlavním akcionářem této oblasti. Po vyhlášení nezávislosti Indie se hlavní význam tohoto kanálu změnil – stal se místem, přes které byla transportována ropa, což bylo spojeno s nemalými finančními příjmy.⁵⁵

Události předcházející krizi

Změna režimu v Egyptě byla příčinou rostoucího napětí mezi Egyptem a evropskými mocnostmi Velkou Británií a Francií, které využívaly Suezský kanál, kde měly své jednotky, a činily si nárok na nemalé zisky z transportu ropy.

---

⁵⁵ Friedman, S.S.: *A History of the Middle East*. Mc Farland & Company Publishers. Jefferson, 2006. Str. 259.

Po válce za nezávislost Izraele, která skončila separátním mírem, se začaly izraelsko-egyptské vztahy opět zhoršovat, především kvůli útokům palestinských jednotek v Izraeli. Dne 28. února 1955 obsadila izraelská armáda pásmo Gazy, které bylo pod egyptskou správou. Nasser však na tento krok Izraele neodpověděl, neboť se domníval, že egyptské vojsko není na střet připraveno. Proto také podepsal v září tohoto roku smlouvu s Československem o dodávce zbraní.⁵⁶

Navíc v této době Nasser také usiloval o vybudování Asuánské přehrady jako symbolu nové éry v historii Egypta. Na financování této přehrady se chtěly podílet jak státy východního, tak západního bloku, jejichž cílem bylo získat Egypt na svou stranu. Přestože Egypt se původně snažil o zachování neutrality, poté, co uznal vznik čínské lidové komunistické republiky, se přiklonil k SSSR. Tímto krokem a také kupováním zbraní od dodavatelů východního bloku (ČSR) poštvál Nasser proti sobě demokraticky smýšlející státy. USA se v důsledku toho rozhodlo ustoupit od financování výstavby přehrady. Reakcí na zmíněný postup Spojených států amerických bylo rozhodnutí Gamala Abd an-Nassera znárodnit Suezský průplav, který tvořil nezanedbatelnou část příjmů britské a francouzské ekonomiky. Stalo se tak 26. Července 1956. Egypt pod vedením panarabsky smýšlejícího Gamala Abd an-Nassera zablokoval Tiranskou úžinu (viz příloha č. 8), a tím i celý Akabský záliv nacházející se mezi Arabským a Sinajským poloostrovem, čímž znemožnil izraelským lodím vstup do Suezského kanálu.⁵⁷

Průběh krize

Britský předseda vlády Anthony Eden začal přesvědčovat ostatní státy o nutnosti války s Egyptem. Považoval Nasserovo znárodnění průplavu za akt podobný jednání Adolfa Hitlera a Benita Mussoliniho, čímž varoval, že Egypt by se mohl stát novou hrozbou pro Evropu. Také Francii se

⁵⁶ Dekmejian, R. H.: *Egypt Under Nasir: A Study in Political Dynamics*. State University of New York Press. New York, 1971. Str. 44.

⁵⁷ Nguyen, E.: *100 événements du XXème siècle*. Studyrama. Brusel, 2006. Str. 126 – 129.

Nasserova antikolonialistická, pronárodní, antiimperialistická, socialistická vláda zdála být hrozbou. Dnes už neexistující tajná francouzská služba *SDECE (Service de documentation extérieure et de contre-espionnage = Služba zahraniční dokumentace a kontrašpionáže)* ovlivňovala egyptské *Muslimské bratrstvo*, nabádajíc ho, aby eliminovalo Nasserův vliv.

Měsíc po znárodnění Suezského kanálu byla mezi Francií (Christian Pineau), Velkou Británií (Patrick Dean) a Izraelem (David Ben Gourion) podepsána tajná dohoda v Sèvres. Podle této dohody čtyři izraelské jednotky dne 29. října 1956 vtrhnout na Sinajský poloostrov a dobýt území až k Suezskému kanálu. Francie a Velká Británie poté dle dohody měly využít momentu překvapení a vyhlásit Egyptu ultimátum na opuštění Suez. Pokud by Egypt kanál nevyklidil, francouzské a britské armádní jednotky by se vylodily 31. října 1956 v Port-Said a pokračovaly by co nejrychlejším tempem do Káhiry, kde bylo jejich úkolem svrhnout Nassera.

V souladu s ujednáním ze Sèvres, zaútočil Izrael na egyptské území ke konci října 1956, urychleně obsadil pásmo Gazy, Sinaj a dostal se až k Suezskému kanálu. Následně Francie a Velká Británie sdělily Nasserovi dohodnuté ultimátum. Jelikož se však znárodnění Suezského kanálu setkalo u obyvatel Egypta s velkou pozitivní reakcí, prezident Nasser odmítl uvolnit oblast Suez, což umožnilo britsko-francouzské armádě připojit se k Izraeli. Spojené jednotky těchto tří zemí chtěly převzít kontrolu nad Suezským kanálem.

Průběh Suezské krize byl velmi rychlý. Dne 31. října evropské vojsko bombardovalo Káhiru, území nilské delty a Suez. Evropské mocnosti se tak snažily donutit Nassera ke znovuotevření Akabského zálivu. Během pěti dní (do 5.11.1956) se celý Sinajský poloostrov dostal pod kontrolu Izraele. Jednalo se o tzv. operaci *Kadeš*. V tentýž den evropští vojáci vtrhli do Port-Saidu a obsadili letiště Al-Gamíl, kde se pokusili zajistit bezpečnou zónu pro přilet dalších jednotek. Ráno 6. listopadu 1956 se členové britského loďstva *Royal Marine* vylodili na egyptských plážích,

chráněni salvou *Marine nationale française*, která znatelně poničila egyptské obranné jednotky. Jak město Port-Said, tak i rafinerie v Port-Fouad byly zachváčeny požáry. Britsko-francouzské oddíly po zabrání území Suezů postupovaly směrem ke Káhiře. Ačkoliv byly na několika místech zastaveny egyptskou obranou, jejich postup byl nezadržitelny, a to díky ostřelujícím letadlům *Royal Air Force*, která doprovázela pozemní jednotky. Zabrání kanálu britsko-francouzskými vojáky bylo nazváno operací *Mušketýr*.

Spojené státy americké ani SSSR však nestály o další mezinárodní konflikt, a proto Rada bezpečnosti OSN vydala rezoluci číslo 119, ve které požadovala zastavení útoků na Egypt a vyklizení území. Během 6. a 7. listopadu 1956 tak byla zastavena palba na egyptském území. Pro znovunavrácení pořádku v této zemi a jeho udržení vyslala OSN do Egypta jednotky *UNEF (United Nations Emergency Forces)*. Okupační britské a francouzské síly byly donuceny odejít do 22. prosince 1956, izraelské síly potom do 8. března 1957. Následně byla v květnu roku 1958 v Římě podepsána dohoda o egyptském vlastnictví Suezského kanálu a o vyplacení náhrady akcionářům, kteří do něj investovali.

Důsledky krize

Suezská krize byla důležitým zásahem do mezinárodního dění. Postavení hlavních hráčů na mezinárodní scéně se změnilo. Velká Británie a Francie byly tímto konfliktem výrazně oslabeny. Zároveň se USA staly jejím hlavním aktérem. Antony Eden rezignoval a americko-francouzské vztahy byly ochlazeny. Pro Egypt byla však tato vítězstvím. Prezident Gamal Abd an-Nasser se stal hrdinou pro všechny ostatní země arabské země, v jejichž očích představoval vůdce, který porazil západní státy a znemožnil jejich zasahování na svém území, a který byl schopen sjednotit roztříštěný arabský národ v rámci jednoho státu. Egypt se tedy stal lokální velmocí a opět otevřel Tíranskou úžinu pro

izraelské lodě. Navíc se Suezský kanál oficiálně stal součástí jeho území.⁵⁸

3.3.4. Ideologie

Myšlenky prezidenta Nassera souhrnně nazýváme Nasserismem. Jedná se o kombinaci arabského národního cítění (viz podkapitola 2.1.), panarabismu (viz kapitola 2) a arabského socialismu,⁵⁹ spojené s bojem proti imperialismu. Nasserismus měl důležitý vliv na panarabskou politiku v letech 1950 až 1960, a dodnes se těší významné rezonanci v celém arabském světě. Tento myšlenkový směr také ovlivnil jiná pro-národní hnutí během sedmdesátých let dvacátého století. K omezení vlivu Nasserovy ideologie došlo až po porážce Arabů v šestidenní válce roku 1967. Tato prohra těžce poškodila postavení Gamala Abd an-Nassera a myšlenek s ním spojených.

Ačkoliv si Gamal Abd an-Nasser byl vědom islámského i křesťanského dědictví v arabském světě, Nasserismus je převážně sekulární ideologií. Tento fakt několikrát vedl k přímému střetu s islámsky orientovanými arabskými politickými hnutími od roku 1950, a to zejména s *Muslimským bratrstvem* (viz podkapitola 3.2.). Jak Nasserovi stoupenci, tak Nasser sám, chtěli zabránit dalšímu vměšování západních zemí do arabských záležitostí a jejich spolupráci při modernizaci a industrializaci arabských zemí. Zároveň považovali sionismus za projev evropského kolonialismu na arabské půdě.⁶⁰

Na poli světové politiky byl Egypt během Nasserovy vlády, spolu s Jugoslávií pod vedením Josipa Broze Tita a s Indií v době vlády

⁵⁸ Fiscus, J. W.: *The Suez Crisis*. The Rosen Publishing. New York, 2004. Str. 8 – 62. Cit. dne: [20-03-2012]. Dostupné z:[www.books.google.com].

⁵⁹ Nasserovo chápání socialismu (viz úvod, historický nástin práce) se ovšem liší od socialismu bývalého východního bloku i od západoevropského socialistického myšlení, a proto bývá nazýván „Arabský socialismus“. Tento typ socialismu odmítá jak západní kapitalismus, tak i komunismus, které shledává jako nekompatibilní s arabskými tradicemi a náboženskými základy arabské společnosti. V souladu s tím, stoupenci Nasserismu se v letech 1950 až 1980 snažili zabránit pronikání komunismu do arabského světa a užívali tvrdých trestů pro jednotlivce i organizace, kteří se snažili o rozšíření komunismu v oblasti Blízkého východu.

⁶⁰ Friedman, S.S.: *A History of the Middle East*. Mc Farland & Company Publishers. Jefferson, 2006. Str. 257.

Jawaharlala Nehru, zakladatelem *Hnutí nezúčastněných zemí*, organizace, jejíž členské státy nebyly zapojeny do žádných mocenských bloků a zastávaly názor na samostatný rozvoj zemí zcela mimo vliv ostatních velmocí. Ovšem navzdory této zahraniční politice a snahám vlády o potlačení komunistických organizací v Egyptě, vedly zhoršující se vztahy se západními mocnostmi (především po Suezské krizi v roce 1956) tuto zemi k silné závislosti na Sovětském svazu, jenž podporoval Egypt jak vojensky, tak finančně. Totéž platilo i pro další revoluční vlády arabských zemí, které přes své snažení o represi komunismu vstoupily do dlouhodobých vleklých vztahů s komunistickými státy. Postupně se rozvíjející přátelské vztahy mezi Egyptem a SSSR nakonec vedly Gamala Abd an-Nassera k transformaci egyptské ekonomiky na socialistický systém, kterého však nikdy nedosáhl. To ovšem nebránilo tomu, aby Nasser získal ocenění *Hrdina Sovětského svazu a Leninův řád*. Egyptsko-sovětská aliance pokračovala dobře i za vlády Nasserova nástupce, prezidenta Sadata, a to zejména v otázce arabsko-izraelského konfliktu.⁶¹

Nasserismus i po smrti svého zakladatele (1970) zůstal politickou silou v celém arabském světě, ale odlišným způsobem, než v jeho počátcích. Zatímco v letech 1950 a 1960 Nasserismus existoval jako revoluční a dynamický ideologický směr s určitými politickými a sociálními cíli. V osmdesátých letech dvacátého století se stal méně výrazným myšlenkovým proudem. Dnes funguje spíše v obecném smyslu, než jako reálná ideologie. Například v době prezidentského období Husniho Mubaraka, bylo pole působnosti Nasserismu omezeno na skupinu spisovatelů, intelektuálů a menších opozičních stran. Tato ideologie byla do značné míry zastíněna islámskými politickými organizacemi. K tomuto došlo v rámci celkového trendu po celém arabském světě, kde do této chvíle propagované myšlenky arabského národního cítění byly nahrazeny politickým islámem. Avšak zatímco Gamal Abd an-Nasser řídil Egypt

---

⁶¹ Witte, S.: *Gamal Abdel Nasser*. Rosen Publishing Group. New York, 2004. Str. 5, 63 – 87.

striktně skrze autoritářský systém jedné strany, dnešní Nasseristé zdůrazňují svou podporu demokracii a vysvětlují autokratické prvky Nasserovy vlády jako nezbytné kroky k provedení porevoluční politiky.

Mimo arabský svět, Nasserovy myšlenky do jisté míry ovlivnily levicová hnutí i v jiných částech světa, zejména v subsaharské Africe a latinské Americe. Částečné převzetí Nasserových myšlenek deklarovali např.: Nelson Mandela (bývalý jihoafrický prezident a vůdce Afrického národního kongresu), Fidel Castro (bývalý kubánský prezident), či Hugo Chávez (prezident Venezuely a vůdce revoluce).⁶²

---

⁶². Kedourie, S.: *Arab nationalism, an Anthology*. University of California Press. Los Angeles, 1974. Str. 229 – 233.

4. SJEDNOCENÁ ARABSKÁ REPUBLIKA

Nejvýznamnějším aktem panarabismu byl vznik Sjednocené arabské republiky (viz příloha č. 9, 10). Jednalo se o spojení Egypta a Sýrie v jeden reálně fungující stát mající svou vlastní politickou strukturu. Sjednocená arabská republika existovala v tomto složení v letech 1958 až 1961. Její název se však udržel až do roku 1971. Vznik, fungování a důvody rozpadu podrobněji popíši na následujících stranách.

4.1. Vznik

Vzniku Sjednocené arabské republiky předcházely Sýrií iniciované pokusy o vytvoření politických vztahů s Egyptem. Postoj Egypta však zůstával rezervovaný.

Ke zlepšení ekonomické a armádní spolupráce mezi těmito zeměmi došlo roku 1955 po vzniku *Arab military alliance*.⁶³ V červnu 1956 v Sýrii Sabri al-´Asali zformoval novou koaliční vládu, jejímž členem se stala i strana *Baʿth*. Její podmínkou pro vstup do koalice bylo usilování o syrsko-egyptskou jednotu. Zastupitelé této strany dostali na starosti zahraniční záležitosti. Panarabismus byl v Sýrii podporován také arabskými nacionalisty z řad armády.⁶⁴ Syrská poslanecká sněmovna oznámila svůj úmysl sjednotit tyto země 5. července 1956. Egyptská odpověď byla kladná avšak bez jakékoliv akce. Gamal Nasser ve svém prohlášení pro tisk ze dne 6. července uvítal syrské tendence o vytvoření federativní unie a prohlásil, že zrealizování této unie by mělo být snahou každého Araba, který je zastáncem arabského národního citění.⁶⁵ Následná jednání týkající se syrsko-egyptské unie posílily arabské národní citění a poskytly potřebný kontext pro znárodnění Suezského průplavu.

⁶³ Kolektiv autorů: *An Arab Military Alliance. html*. Cit. dne: [10-04-2012]. Dostupné z: [<http://weekly.ahram.org.eg/1998/383/eg3.htm>].

⁶⁴ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 101.

⁶⁵ Tamtéž, str. 102.

V důsledku znárodnění tohoto průplavu a následné mezinárodní krize, ustanovila Sýrie vyjednávací tým skládající se z předsedy vláda al-ʿAsaliho, ministra zahraničních věcí Bitara a ministra vnitra Ahmada Qanbara, kteří měli za úkol zmapovat postoj Egypta k této záležitosti. Když v srpnu 1956 tato syrská delegace požádala Egypt o nové jednání ohledně federativní unie, egyptská vláda se Sýrii omluvila za své dlouhé váhání. Podle Nassera k tomu došlo proto, že Egypt měl v této době jiné naléhavější problémy (Suezská krize). Jednání ohledně Sjednocené arabské republiky začala tedy teprve až po skončení této krize.⁶⁶

Během roku 1957 se Sýrie snažila přiblížit egyptskému politickému režimu. Avšak Nasserův postoj byl stále otažitý. Prezident nebyl spokojen se stavem syrské vnitřní politiky a armády, které považoval za neuspořádané. Navíc egyptský lid nebyl podle něj připraven akceptovat toto sjednocení, a to především proto, že republikánský režim byl v této zemi stále ještě novinkou (výsledek revoluce z roku 1952 – viz podkapitola 3.2.).

Náhly vznik Spojené arabské republiky (SAR) v lednu 1958 byl tedy pro obě strany spíše východiskem z aktuální situace, než vyvrcholením dlouhodobého procesu.⁶⁷ Finálním iniciátorem vzniku SAR se stala syrská strana *Baʿth*. V druhé polovině roku 1957 nebyla politická situace v Sýrii pro tuto stranu příznivá. *Baʿth* markantně ztrácela podporu voličů kvůli stoupající popularitě komunistické strany propagované Sovětským svazem. Vnitřní rozpory mezi leadery strany Michele Aflaqem, Salah ad-Din Bitarem (viz příloha č. 11), Akramem al-Hawranim a hrozící revolta proti vedení strany také přispěly k tomu, že se strana, vědoma si toho, že už nejspíš nebude znovu zvolena, rozhodla zrealizovat své plány prostřednictvím kontaktu s Gamalem Nasserem a spojení Sýrie s Egyptem se stalo jejím hlavním zájmem.⁶⁸ V prosinci 1957 pak *Baʿth*

⁶⁶ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 103.

⁶⁷ Aburish, Said K.: *Nasser, the Last Arab*. St. Martin's Press. New York City, 2004. Str. 162.

⁶⁸ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002 Str. 104.

představila svůj návrh na egyptsko-syrskou unii před syrským parlamentem. Strana spoléhala také na to, že vláda by nemohla tento návrh odmítnout, a to kvůli masám syrských občanů, kteří o unii stáli. Meeting syrské vlády vyústil v kladnou odpověď na návrh strany *Ba'ath*. Dne 11. ledna 1958 se syrská armádní delegace vydala do Egypta. Jejím úkolem bylo přesvědčit Nassera, aby unii akceptoval.

Jednání v Káhiře však začala až o pár dní později 15. ledna 1958 poté, co se Nasser vrátil z Asuánu. Diskuzi ohledně sjednocení Egypta a Sýrie již od počátku provázely neshody. Prvním Nasserovým krokem bylo odmítnutí zástupců syrské armády. Egyptský prezident požadoval, aby jeho komunikace ohledné SAR probíhala se členy syrské vlády, nikoliv armády. Následující den se tedy Syřané odebrali zpět do Damašku, a na místo nich, se do Káhiry vydal ministr Bitar s nově zvolenou delegací. Během následujícího jednání ve dnech 17. až 20. ledna 1958 se projevila neslučitelnost syrských a egyptských podmínek vzniku unie. Jelikož Nasserovým cílem bylo implementovat egyptský model vlády a života ve všech arabských zemích, požadovala egyptská strana úplné spojení obou zemí v jednu republiku s vládou centralizovanou v Káhiře. Zároveň Gamal Nasser stanovil tři body, jejichž splnění před vznikem SAR považoval za zásadní:

- 1) striktní odtržení syrské armády od politiky,
- 2) rozpuštění existujících syrských politických stran,
- 3) vyhlášení referenda pro potvrzení vzniku SAR v obou zemích.⁶⁹

Ačkoli Egypt toto sjednocení neinicioval, byla to právě tato země, která si kladla podmínky. I uvnitř egyptské vlády však panovalo ohledně tohoto tématu napětí. Ministerstvo zahraničí usilovalo o prosazení postupného

---

⁶⁹ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 105 – 114.

spojení obou států. Postupně však členové egyptského kabinetu přijali Nasserovo rozhodnutí preferující okamžitou unii.⁷⁰

Oficiální důvody, které vedly Nassera k prosazení tohoto typu unie, byly dva. Spojení vlád obou zemí by umožnilo Nasserovi i straně *Ba'ath* nejen zabránit vstupu stále populárnější komunistické strany do čela země, ale zároveň zkrotit syrskou armádu, která se vládě vymykala z rukou.⁷¹ Skrytou příčinou Nasserovy náhlé sympatie k projektu SAR však byl fakt, že egyptský prezident těžil z pověsti velikána, kterou získal po skončení Suezské krize. SAR pro něj představovala další krok, jak zvýšit svou moc a rozšířit svou pověst v arabském světě. Po vzniku centralizované unie by tak Nasser snadno mohl syrské území ovládnout. Zároveň také Gamal Nasser nechtěl riskovat, že by se Sýrie obrátila s požadavkem na sjednocení na jinou arabskou zemi.⁷²

Sýrie však byla Nasserovými požadavky zaskočena, jelikož sama prosazovala federativní uspořádání unie, ve které by Sýrii zůstala alespoň částečná autonomie. Ministr Bitar se tak spolu s ostatními členy delegace vrátil do své země, kde došlo k projednávání bodů stanovených Egyptem. I přes protesty syrské komunistické strany se nakonec Bitar vrátil do Egypta, aby dal průchod vzniku SAR. Syrští politici se tak ocitli v pasti. Centralizovaná unie za odsouhlasení Nasserových podmínek vznikla 31. ledna 1958, kdy se syrská delegace včetně prezidenta Shukriho al-Quwatlího (viz příloha č. 12) sešla s Egyptany a podepsala oficiální prohlášení. SAR byla následně odsouhlasena referendy v obou zemích, kde podpořilo její vznik 99,9% hlasujících.⁷³

---

⁷⁰ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 115.

⁷¹ Podeh, Elie: *The Decline of Arab unity: Rise and fall of the United Arab Republic*. Sussex Academic Press. Eastbourne, 1999. Str. 49.

⁷² Tamtéž, str. 50.

⁷³ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 114.

4.2. Existence

V prohlášení z 31. ledna 1958 byl politický systém Sjednocené arabské republiky definován jako „*prezidentský demokratický systém*“⁷⁴ se sídlem v Káhiře. Nová ústava vešla v platnost 5. března téhož roku. V souladu s ní měl prezident SAR Gamal Nasser právo rozhodovat ve státních záležitostech. Mezi jeho další pravomoci patřilo jmenování viceprezidentů (ti byli celkem čtyři : Egyptané^c Abd al-Hakim ´Amr a^c Abd al-Latif al-Baghdadi, Syřané Sabri al-´Asali a Akram al-Hawrani), ministrů a členů *Národního shromáždění*, velení armády, vyhlášení zákonů, pokud by se *Národní shromáždění* nescházelo.⁷⁵

4.2.1. Vývoj během let 1958 - 1960

Problémem SAR se již od počátku stala geografická poloha zemí, které spolu nesousedí. Po vyhlášení ústavy v březnu 1958 byl problém pravomocí a správy území SAR vyřešen následovně. Dne 6. března vznikla centralizovaná vláda vydávající rozhodnutí týkající se celé oblasti SAR a starající se o vzdělání, obranu země, mezinárodní vztahy, aj. Mimo ni existovaly dva regionální kabinetů (jeden v Egyptě, druhý v Sýrii), které spravovaly každou oblast zvlášť. Jejich rozhodnutí se týkala vnitřních věcí jako financí, zemědělství, práva, aj. Sýrii ovšem byly dány pravomoci jen formálně. Ze třiceti čtyř nově vzniklých ministerstev, jich bylo pouze čtrnáct syrských.⁷⁶ Sýrie neměla své zastupitele v klíčových ministerstvech. Nemohla se tedy podílet na rozhodování ohledně obrany či mezinárodních věcí. De facto její zájmy reprezentovali v centralizovaném káhirském kabinetu pouze dva viceprezidenti a ministr Salah ad-Din Bitar (ministr vnitra, původně člen strany *Ba^cth*).

V říjnu 1958 byl syrský viceprezident Sabri al-´Asali (viz příloha č. 13) nařčen z jednání s Irákem týkajícího se irácko-syrské unie. Toto

⁷⁴ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*, Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 115.

⁷⁵ Palmer, Monte: *The United Arab Republic: An Assessment of its Failure*. Middle East Journal, vol. 20. Washington, 1966. Str. 53.

⁷⁶ Tamtéž, str. 59.

podezření se stalo záminkou pro restrukturalizaci vládního systému SAR.⁷⁷ Velká část pravomocí regionálních kabinetů přešla na centrální káhirskou vládu. Počet ministerstev byl upraven na dvacet jedna, z nichž pouze sedm bylo syrských. Skutečným cílem této vládní reformy byla centralizace moci pod přímou kontrolu hlavní káhirské vlády. Regionální střediska tak měla pouze okrajovou úlohu a Egypt měl v rukou správu celého území. Navíc do čela syrského regionálního kabinetu byl dosazen stoupenec egyptského prezidenta^c Abd al-Hamid Sarraj (viz příloha č. 14) označovaný za „Nasserova policajta“⁷⁸. Během této reformy také byly sjednoceny měny obou zemí, rozpočty i centrální banky. Nasser se také snažil sjednotit ekonomiku obou zemí, a aby toho dosáhl, chtěl zavést pozemkové reformy také v Sýrii. Několik syrských delegací se po reformě vydalo do Káhiry, aby přesvědčili prezidenta SAR, že tyto kroky nejsou pro syrskou ekonomiku dobré. Jejich jednání však žádné výsledky nepřinesly.

Gamal Nasser si však byl vědom toho, že Sýrie musí v rozhodování zůstat zapojena. Báł se vzniku anti-Nasserovské propagandy podporované Irákem a rozpadu unie. I přesto ale trval na splnění všech tří svých původních požadavků. Syrské politické strany tedy byly rozpuštěny (k tomu docházelo u většiny stran dobrovolně) a armáda odstraněna z politického života. Postupně se pak SAR zbavila i ostatních kritiků. Největší vládní oponent vzniku syrsko-egyptské unie Khalid al-ʿAzm odešel ihned po vzniku SAR. Afif al-Bizri, velitel armády, byl donucen k rezignaci v březnu 1958. Leader syrské komunistické strany Khalid Bakdash opustil Sýrii po referendu podporující vznik unie.⁷⁹

Komunistická strana Sýrie zůstala několik měsíců po vzniku SAR neaktivní. Po restrukturalizaci a přerozdělení politické moci se však znovu začala scházet, Khalid Bakdash se vrátil do Sýrie a strana začala hlasitě

⁷⁷ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 116.

⁷⁸ Tamtéž, str. 120.

⁷⁹ Aburish, Said K: *Nasser, the Last Arab*. St. Martin's Press. New York City, 2004. Str. 162 – 164.

dávat najevo svůj nesouhlas s postavením Sýrie v rámci SAR. Začala také vydávat svůj deník s názvem *Al-Nur*, ve kterém ostře kritizovala směr, kterým se SAR ubírá. Komunisté byli podporováni také Irákem, který byl po vzniku nového režimu komunisticky orientovaný. Gamal Nasser se proti komunistické straně postavil a ve svém vítězném projevu ze dne 23. prosince 1958 je označil za oponenty arabského národního cítění. Poté začala popularita této strany rapidně klesat, *An-Nur* přestal být vydáván a stovky komunistů jak v Egyptě, tak v Sýrii byli zatčeni. S koncem roku 1958 byla syrská komunistická strana jakožto odpůrce režimu SAR zlikvidována.⁸⁰

Druhá významná syrská politická strana *Ba^{ath}* byla také zklamána vývojem situace. Protože byla *Ba^{ath}* iniciátorem vzniku SAR, doufala v to, že budou její členové (po rozpuštění strany vyžádané Nasserem) jmenováni do důležitých postů v centrální vládě a budou tak moci rozhodovat o záležitostech týkajících se celé SAR. Zůstali ale pouze regionální autoritou.⁸¹ Stejně tak se syrská armáda postupně dostala pod vedení Egypta poté, co z jejích řad byli postupně odstraněni levicoví sympatizanti a do vedoucích pozic byli dosazeni egyptští velitelé. Syrská armáda pak byla spojena s egyptskou, jejich velitelem se stal maršál^c Abd al-Hakim 'Amr.⁸²

V následujících letech Sýrie i nadále dávala najevo nespokojenost se svým zapojením a s politickými a ekonomickými iniciativami SAR. Gamal Nasser, aby situaci uklidnil, ustanovil *Vyšší ministerskou radu* sestávající ze tří členů (Akram al-Hawrani, 'Abd al-Latif al-Baghdadi a Zakariya Muhi ad-Din), která měla za úkol analyzovat ekonomickou situaci obou zemí a připravit plán na její zlepšení. V říjnu 1959 se svrchovanou autoritou nad syrským územím stal právě^c Abd al-Hakim 'Amr. Oficiálním motivem jeho jmenování bylo svěřením zodpovědnosti, aby dohlížel na uskutečnění

---

⁸⁰ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 117 – 120.

⁸¹ Palmer, Monte: *The United Arab Republic: An Assessment of its Failure*. Middle East Journal, vol. 20. Washington, 1966. Str. 53.

⁸² Stephens, Robert: *Nasser: A Political Biography*. Simon and Schuster. New York, 1972. Str. 322.

ekonomických plánů, které do té doby zůstávaly spíše na papíře. ʿAmr se ve skutečnosti stal „místodržícím Sýrie“.⁸³ Zaměřil se na změny a zavedení reform, např.: agrární reforma, odváděné daně při nákupu spotřebního zboží, snížení cla na některé dovážené luxusní zboží, aj.

V tomto období se začaly rozpory mezi Nasserem a bývalými členy strany *Baʿth* opět zvětšovat, především ohledně mezinárodní politiky. Zatímco *Baʿth* prosazovala vojenskou reakci na oznámené izraelské plány týkající se získání řeky Jordán pro Izrael, prezident SAR se přiklonil ke konzervativním arabským režimům a tento krok odmítl. Ve dnech 23. a 24. prosince 1959 odevzdali členové strany *Baʿth* Akram al-Hawrani (viceprezident, člen centrální vlády a ministr spravedlnosti), Salah ad-Din (člen centrální vlády a ministr národního vedení), Mustafa Hamdun (člen syrského regionálního kabinetu mající na starosti agrární a zemědělské reformy) a Abd al-Ghani Qannut (starající se o sociální záležitosti) své demise Nasserovi. Ty vstoupily v platnost s koncem roku 1959. Příklad uvedených politiků následoval v lednu 1960 také ministr ekonomie Khalil al-Kallas. Počet syrských politiků v centrální vládě se tak snížil na tři a syrský vliv na rozhodování o záležitostech SAR se opět zmenšil. Na uvolněné posty byli dosazeni jiní syrští pro-Nasserovsky smýšlející politici. Přestože od vzniku SAR strana *Baʿth* formálně neexistovala a její členové opustili vládní pozice v rámci SAR, *Baʿth* po tomto kroku v lednu 1960 zformovala opozici proti režimu SAR a stala se hlasem syrského lidu. Syrský regionální kabinet se navíc potýkal s vnitřním problémem, kterým byly rozpory mezi maršálem ʿAmrem a ministrem vnitra Abd al-Hamidem Sarrajem, který se snažil implementovat a zrealizovat Nasserovy myšlenky v Sýrii. Jejich rivalita trvala až do září 1960, kdy Nasser potvrdil přední postavení Sarraje.⁸⁴ V následujících měsících se postavení Sýrie v rámci SAR nijak nezměnilo. Můžeme tedy říct, že přes počáteční euforii ze vzniku SAR, se Sýrie stala de facto egyptskou kolonií.

⁸³ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 125.

⁸⁴ Tamtéž, str. 126 - 128.

4.2.2. Mezinárodní ohlas

Egypt a s ním i celá SAR byly po Suezské krizi podporovány východním blokem, ačkoliv do něj nikdy nevstoupily. Podpora ze strany SSSR byla jak ekonomická (finanční půjčky), tak vojenská (dodávky zbraní) a hospodářská (konzultace odborníků). Z tohoto důvodu se některé arabské státy, v čele s Libanonem, obávaly, že ačkoliv SAR se oficiálně k východnímu blok nepřidala, přizpůsobí se jeho modelu. Tento postoj zastávaly i Spojené státy americké, které posílily svá vojska na území Jordánska a Libanonu.⁸⁵ Jordánsko a Irák chtěly zmenšit vliv SAR na Blízkém východě a snažily se vytvořit protiváhu SAR vznikem Arabské federace (viz podkapitola 5.1). Ovšem po rozpadu Arabské federace se nový porevoluční Irák stal naopak spojencem SAR a dokonce uvažoval o svém připojení.⁸⁶

4.2.3. Spojené arabské státy

Po vyhlášení Spojené arabské republiky roku 1958 dala smlouva mezi touto republikou a Jemenským královstvím vzniknout také Spojeným arabským státům, konfederaci vytvořenou mezi těmito zeměmi. Jemen však nikdy nebyl zcela připojen k SAR či zasažen Nasserovou vládou a reformami. Zachoval si svou suverenitu až do roku 1961, kdy po vystoupení Sýrie z SAR, zrušil své členství také a Spojené arabské státy tak zanikly.⁸⁷

4.3. Rozpad

Vedle ekonomického krachu země způsobeného nucenou centralizací hospodářského i zemědělského sektoru, byla hlavním důvodem rozpadu SAR roku 1961 Nasserova neschopnost najít vhodný politický systém pro nový režim a jeho nechuť dělit se o moc, a to i přes to, že strana *Ba'ath* by

⁸⁵ Aburish, Said K: *Nasser, the Last Arab*. St. Martin's Press. New York City, 2004. Str. 164.

⁸⁶ Tamtéž, str. 170.

Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 138.

⁸⁷ Kolektiv autorů: *United Arab Republic: Facts, Information, Pictures.html*. Cit. dne: [10-04-2012]. Dostupné z: [http://www.encyclopedia.com/topic/United_Arab_Republic.aspx].

byla vhodným spojencem pro Nasserův socialismus. Svědčí o tom i zmanipulované volby do *Národního shromáždění* z června 1960, ve kterých *Ba'ath* i přes svou popularitu získala pouze 5% hlasů.⁸⁸

Ačkoliv se^c Abd al-Hamid Sarraj pokusil ekonomickou situaci země a drobné podnikatele uklidnit tím, že částečně liberalizoval ekonomiku, krize způsobená zavedenými reformami pokračovala dál. Během Sarrajovy vlády, od jara 1960 až do rozpuštění SAR, byl navíc veřejný život na území Sýrie ohrožován krutými zásahy vládních bezpečnostních jednotek, jejichž cílem bylo potlačení veškeré opozice proti režimu.⁸⁹

Se začátkem roku 1961 Nasser zrušením regionálních kabinetů soustředil vládu SAR pouze do rukou jedné vlády, která od února do května sídlila v Damašku, po zbytek roku poté v Káhiře. S tím spojený odchod Sarraje ze Sýrie a jeho demise ze dne 26. září 1961 způsobily, že Gamal Nasser se ocitl bez spojence, který by dohlížel na dění v Sýrii.⁹⁰ Nevěděl tak o sílící nepokoje v armádě. Dne 28. září 1961 skupina syrských důstojníků zorganizovala převrat a vyhlásila odstoupení Sýrie z SAR.⁹¹ Leaderi tohoto převratu byli ochotni vyjednávat o opětovném vstupu Sýrie do unie, ovšem pouze za podmínky, že Sýrie by získala stejné pravomoci jako Egypt. Nasser však tento kompromis odmítl a ve svém projevu následujícím tuto událost prohlásil, že se nikdy nevzdá cíle vytvořit jednotný arabský stát. Egypt si ponechal název Spojená arabská republika až do Nasserovy smrti roku 1970.⁹²

---

⁸⁸ Stephens, Robert: *Nasser: A Political Biography*. Simon and Schuster. New York, 1972. Str. 337.

⁸⁹ Tamtéž, str. 338.

⁹⁰ Tamtéž, str. 338 – 339.

⁹¹ Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002. Str. 138.

⁹² Stephens, Robert: *Nasser: A Political Biography*. Simon and Schuster. New York, 1972. Str. 341.

5. DALŠÍ VÝVOJ VE JMÉNU PANARABISMU

Kromě existence Sjednocené arabské republiky (viz výše kapitola č. 4) lze na Blízkém východě během dvacátého století nalézt i jiné pokusy o realizaci panarabských myšlenek. Jedná se o vznik různých státních útvarů či ekonomických sdružení. Ve většině případů však tato seskupení neměla dlouhého trvání. Zde uvádím krátký výčet.

5.1. Arabská federace

Arabská federace (الاتحاد العربي, viz příloha č. 15, 16) vznikla krátkodobým spojením Iráku a Jordánska jako unie dvou Hášimovských království. Ačkoliv byla tato unie nazvána federací⁹³, jednalo se spíše o konfederaci⁹⁴. Arabská federace vznikla po dohodě iráckého krále Faisala II. (viz příloha č. 17) s jeho bratrancem jordánským králem Husainem I. (viz příloha č. 18) dne 14. února 1958.

Měla za cíl vytvořit protipól nově vzniklé Sjednocené arabské republice (viz kapitola č. 4). Nasserova vize panarabismu spojená se snahou oprostit nově vzniklou republiku od evropského vlivu, s pozemkovými reformami, sympatiemi k socialismu a úsilím o rozpuštění monarchistických státních útvarů se neshodovala se směrem, kterým se v padesátých letech dvacátého století ubíraly proevropsky orientované monarchie na území Iráku a Jordánska. Irák se navíc vystavil kritice po své účasti na Bagdánském paktu⁹⁵, kdy spolupracoval se západními státy

⁹³ Termín *federace* je definován jako „spojení dvou nebo více států v jeden společný stát, v rámci kterého je postavení jednotlivých členských států zajištěno ústavou. Federace má vždy plnou mezinárodní subjektivitu, avšak jednotlivé členské státy tuto subjektivitu buď nemají (pak se jedná o federaci vnitropolitickou) nebo mají jen omezenou (stanovenou ústavou, pak se jedná o federaci mezinárodní).“

Cit. dne: [29-03-2012].

Dostupné z: [<http://cs.wikipedia.org/wiki/Federace>].

⁹⁴ Termínem *konfederace* rozumíme „volné sdružení států, v němž si členské státy zachovávají suverenitu a zůstávají subjekty mezinárodního práva.“

Cit. dne: [29-03-2012].

Dostupné z: [<http://www.slovník-cizích-slov.cz/?q=konfederace&typ=0>].

⁹⁵ Bagdánský pakt byl „Středovýchodní obranná organizace, která vznikla na základě snah USA o stabilizaci situace v dané části světa a současně o vytvoření bloku proti Sovětskému svazu (SSSR). Tento blok na Blízkém a Středním východě působil od února 1955 do srpna 1959 za účasti původně Turecka a Iráku, následně se přidaly i Velká Británie, Pákistán a Írán. Šlo tedy o spojení silných států podél jihozápadní hranice SSSR. Vystoupení Iráku (po převratu v roce

a v souladu s touto smlouvou se snažil zabránit expanzi Sovětského svazu na jih tím, že mu zablokoval přístup k ropným zdrojům na Blízkém východě. Toto jednání podporující cíle západních mocností se jeví jako rozporuplné s myšlenkami arabského národního cítění. Po vytvoření Sjednocené arabské republiky se obě Hášimovská království cítila ohrožená, především kvůli stoupající popularitě Nassera a jeho koncepce panarabismu po Suezské krizi. Irácký předseda vlády as-Said, s cílem uklidnit arabské vlastence na území Iráku a vytvořit ochranu proti Nasserovi, tak začal jednat s jordánským královstvím o vzniku společného státního zřízení.⁹⁶

Arabská federace však neměla dlouhého trvání. Tenze existující mezi Spojenou arabskou republikou a Arabskou federací vedla k přesunu armádních jednotek Spojené arabské republiky k syrsko-iráckým hranicím, což vyvolalo obdobnou reakci na území Iráku, kde byly vojenské oddíly také mobilizovány. Této příležitosti se chytil Abd al-Karim Qasim, který stál v čele hnutí Svobodných důstojníků, a dne 14. července 1958 provedl převrat, během kterého byla svržena vláda, a královská rodina spolu s premiérem as-Saidem byli popraveni. Dnem rozpuštění Arabské federace se stal 2. srpen 1958, kdy nově vzniklá irácká republikánská vláda oznámila vystoupení Iráku z federace.

Irák a Jordánsko poté navázaly spolupráci na ekonomické úrovni roku 1975, kdy se Jordánsko odvrátilo od svých konexí se Sýrií a začalo spolupracovat s Irákem. Ten nabídl Jordánsku silnou ekonomiku, peníze z nafty, velký trh a dobrou strategii. Jordánsko tak díky finanční pomoci zaznamenalo nemalé zisky a zároveň jeho dluh pomohl Iráku překonat krizi po skončení irácko-iránské války.⁹⁷

1958 a nasměrování na socialistický blok) dne 24. března 1959 vedlo ke krizi paktu, který byl následně přeměněn právě v CENTO.“

Cit. dne: [29-03-2012].

Dostupné z: [<http://www.euroskop.cz/283/sekce/c-d/>].

⁹⁶ Tripp, Ch.: *A History of Iraq*. Cambridge University Press. Cambridge, 2007. Str. 135-145.

⁹⁷ Brand, Laurie A: *Economics and Shifting Alliances: Jordan's Relations with Syria and Iraq, 1975-81*. tr. 81. Dostupné z: [www.jstore.com].

5.2. Federace arabských republik

Federací arabských republik (اتحاد الجمهوريات العربية, viz příloha č. 19, 20) rozumíme spojení tří republik, a to Libye, Egypta a Sýrie. Tato federace byla ustanovena roku 1971 a oficiálně rozpuštěna o šest let později roku 1977. Její reálné fungování však bylo ukončeno již roku 1973, poté existovala pouze „papírově“.

Iniciátorem tohoto spojení byl Muammar Gaddafi (viz příloha č. 21), libyjský vůdce, který se dostal k moci po úspěšném svržení monarchie v této zemi během revoluce roku 1969. Muammar Gaddafi se stal zastáncem Nasserových myšlenek a panarabismu, které se snažil v Libyi prosadit. Usiloval tedy o navázání kontaktu s Egyptem a o co nejtěsnější propojení těchto dvou zemí. Federaci arabských republik předcházela unie afrických zemí, která byla založena dne 27. září 1969, kdy byla v Tripolisu Muammarem Gaddafím za Libyi, Gamalem Abd an-Nasserem za Egypt a Gaafarem Muhammadem Nimairím za Súdán podepsána smlouva o spolupráci, známá jako *Tripolská charta*, s cílem vymýtit imperialistické a sionistické tendence. Tento projekt však neměl dlouhého trvání kvůli smrti Gamala Abd an-Nassera roku 1970. V únoru 1971 Nasserův nástupce ve funkci egyptského prezidenta Anwar as-Sadat i nově nastoupivší syrský prezident Hafiz al-Asad (viz příloha č. 22) se oba postavili souhlasně k projektu unifikovaných arabských republik. Kvůli nestabilní politické situaci v zemi byl Súdán nucen účast na novém sdružení arabských zemí odmítnout. Dne 17. dubna 1971 tak byla na konferenci v Benghází vyhlášena Federace arabských států.⁹⁸ O několik měsíců později 1. září byl tento projekt schválen referendem, které bylo vyhlášeno simultánně ve všech třech zemích zároveň. Hlavním státem v rámci tohoto uskupení se stal Egypt. Spíše než o federaci se jednalo

---

Ryan, C.: *Between Iraq and a Hard Place: Jordanian-Iraqi Relations*, str. 40 – 42. Dostupné z: [www.jstore.com]

⁹⁸ Rondot, P.: *Études 1972/01*, str. 37-60.

Cit. dne: [02-01-2012].

Dostupné z: [http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k4418677].

pouze o těsné spojení zúčastněných zemí. V čele Federace arabských republik stála rada prezidentů řízená Anwarem as-Sadatem.

V srpnu 1972 poté padl návrh na sloučení Egypta s Libyí, přičemž do tohoto záměru již Sýrie zahrnuta nebyla.⁹⁹ Anwar as-Sadat však tuto myšlenku odmítl, a to především ze strachu z reakcí Gaddafího, kterého považoval za nepředvídatelného a nestabilního vůdce. Muammar Gaddafí rozhořčen tímto odmítnutím vyslal dne 18. července 1973 od tunisko-libyjských hranic oddíl s názvem „*Pochod jednoty*“ čítající zhruba padesát tisíc Libyjců.¹⁰⁰ Tento pochod mající za cíl dorazit až do Káhiry byl nakonec zastaven těsně po překročení libyjsko-egyptských hranic. Gaddafí vyhrožoval neplněním svých povinností v rámci federace, avšak Sadat ho k tomu dialogem přiměl.

Tato událost však vedla egyptského prezidenta k odtažení se od Libye a k zaměření spolupráce na Blízký východ. Egypt začal opět považovat Sýrii za svého spojence. Muammar Gaddafí byl z jednání vyřazen kvůli své kritice Egypta (za to, že nevede války s Izraelem) a Sýrie (za to, že se chystá spolupracovat se SSSR). Gaddafí navíc nabízel členství ve federaci jiným státům, a to bez dohody s prezidentskou radou. V rámci Federace arabských republik tedy komunikace probíhala pouze mezi Anwarem as-Sadatem a Hafizem al-Asadem. Mezi jejich společná rozhodnutí patřilo mimo jiné i zahájení Jomkipurské války (září 1973).¹⁰¹ Po jejím skončení se prezidentská rada přestala scházet a k další spolupráci členských států již nedocházelo až do oficiálního rozpuštění federace roku 1977.¹⁰²

---

⁹⁹ M'Bokolo, E. : *L'Afrique au XXe siècle : le continent convoité*. Seuil. Paříž, 1985. Str. 96.

¹⁰⁰ Přeloženo z francouzského originálu „la marche de l'unité“.

M'Bokolo, E. : *L'Afrique au XXe siècle : le continent convoité*. Seuil. Paříž, 1985. Str. 96.

¹⁰¹ Jomkipurská válka byla čtvrtým arabsko-izraelským konfliktem, během kterého napadly vojska Egypta a Sýrie Izrael od Golanských výšin a Suezského kanálu, a to o svátku Jom Kipur dne 6. října 1973. Izrael i tak ale vyšel z této války jako vítěz.

¹⁰² Burgat F., Laronde A. : *La Libye*. Presses Universitaires de France. Paříž, 2003. Str. 106-107.

5.3. Arabská islámská republika

Projektem navrhujícím spojení Tuniska a Libye v jeden stát se stala Arabská islámská republika (الجمهورية العربية الإسلامية, viz příloha č. 23, 24). Přestože se na jejím vzniku shodli roku 1973 oba představitelé zmíněných států Muammar Gaddafi i Habib Bourghiba (viz příloha č. 25), nebyl tento projekt nikdy dokončen. Arabská islámská republika existovala pouze „na papíře“, a to do roku 1974.

Projekt sjednocení těchto dvou zemí je třeba brát v úvahu vzhledem k politickým tendencím tohoto období. Již roku 1957 přišel Habib Bourghiba s myšlenkou „velkého arabského Maghrebu“ a propojením zemí severní Afriky.¹⁰³ Kvůli rivalitě existující mezi Alžírskem a Marokem však bylo nemožné tento plán uskutečnit. Na druhé straně existovaly panarabské vize Muammara Gaddafího, který chtěl vytvořit „*jeden arabský národ, který ve své jednotě zahrne území od Atlantského oceánu až k Perskému zálivu*“.¹⁰⁴ Domníval se, že unifikací zemí Maghrebu jeho ideje nedojdou naplnění, jelikož se tak Maghreb stane pouze odbytíštěm Evropy. V důsledku toho vystoupila Libye v březnu 1970 z *CMCP (Comité permanent de coordination maghrébine = Výbor pro koordinaci Maghrebu)*, jehož úkolem bylo regulovat politiku a ekonomiku čtyř maghrebských zemí (Maroka, Alžírsko, Tunisko a Libye).¹⁰⁵ Gaddafí poté zaměřil svou pozornost na východní a jižní země, na Egypt, Sýrii, Súdán a Čad, čímž došlo ke vzniku Federace arabských republik (viz podkapitola 5.3.). Libyjský vůdce stál o připojení Tuniska do Federace arabských republik a za účelem získání Bourghiby pro tuto myšlenku navštívil 15. prosince 1972 tuniské hlavní město. Na zasedání uspořádaném v kinosálu *Le Palmarium* sdělil svůj záměr vytvořit jednotný arabský stát a prohlásil, že hranice mezi Tuniskem a Libyí jsou umělé a

¹⁰³ Přeloženo z originálu „Grand Maghreb arabe“.

Belkhdja, T. : *Les trois décennies Bourguiba. Témoignage*. Publishud. Paříž, 1988. Str. 136.

¹⁰⁴ Přeloženo z originálu „une nation arabe qui œuvre pour son unité de l'Atlantique au golfe Persique“.

Belkhdja, T. : *Les trois décennies Bourguiba. Témoignage*. Publishud. Paříž, 1988. Str. 137.

¹⁰⁵ Belkhdja, T. : *Les trois décennies Bourguiba. Témoignage*. Publishud. Paříž, 1988. Str. 137.

byly vytvořeny za účelem kolonizace tohoto území.¹⁰⁶ Reakce Habiba Bourghiby však byla pro Gaddafího překvapivá. Tuniský prezident se postavil ke Gaddafího návrhu zamítavě a dokonce řekl, že „nezávislost jeho země je vítězstvím Tunisů pro Tunisko, a ne proto, aby se Tunisko stalo fragmentem jakéhosi arabského národa“.¹⁰⁷ Vyčítal libyjskému vůdci, že navrhuje společnou republiku, aniž by měl s vedením podobných uskupení zkušenosti. Báł se, že improvizované spojení zemí nutně povede k neúspěchu celé koncepce. Na závěr doporučil Gaddafímu, aby se raději zaměřil na obnovu a zavedení pořádku ve své zemi.¹⁰⁸ I přes tento incident v Palmariu však Gaddafího návštěva přinesla příznivé výsledky. Obě země se dohodly na ekonomické spolupráci včetně volného pohybu osob.

Poté, co byl Gaddafí de facto vyřazen z jednání prezidentské rady a Federace arabských republik přestala fungovat, Bourghiba sdělil Gaddafímu svůj názor, že budoucnost Libye leží ve spolupráci se zeměmi Maghrebu. Jeho cílem bylo odvrátit Gaddafího pozornost od Egypta. Všechny maghrebské země se totiž obávaly opětovného spojení těchto dvou zemí v silnou velmoc, která by stála při jejich východní hranici. Muammar Gaddafi, který stále doufal v realizaci panarabismu, zaměřil svou pozornost na Tunisko. V lednu 1974, po soukromém rozhovoru s Bourghibou v djerbském hotelu *Ulysée Palace*, vyhlásil vznik Arabské islámské republiky.¹⁰⁹ Gaddafi doufal, že toto spojení v rámci regionu Maghrebu bude pouze začátkem vytvoření unie arabského národa. Avšak co vedlo tuniského prezidenta k podpisu smlouvy známé jako *La déclaration de Djerba (prohlášení z Djerby)* není jasné. Kvůli jeho proslovu v incidentu *Palmarium* byl však jeho postoj pro všechny

¹⁰⁶ Ve francouzském originálu: „Les luttes de libération nationale doivent maintenant déboucher sur un combat pour l'édification d'une nation arabe unifiée, du Golfe à l'Atlantique. [...] En Tunisie, la frontière avec la Libye est artificielle, elle a été inventée par le colonialisme.“ Belkhdja, T. : *Les trois décennies Bourguiba. Témoignage*. Publishud. Paříž, 1988. Str. 139.

¹⁰⁷ Ve francouzském originálu: „Bourguiba ne doit pas sa charge à une révolution ou à un coup d'État, mais à une lutte héroïque d'un demi-siècle, qui a été tout ensemble celle de la Tunisie. Et cela, pour une patrie tunisienne et non pour devenir un fragment d'on ne sait quelle nation arabe.“

Belkhdja, T. : *Les trois décennies Bourguiba. Témoignage*. Publisud, Paříž, 1998. Str.139.

¹⁰⁸ Tamtéž, str. 139.

¹⁰⁹ Simons, G. : *Libya. The struggle for Survival*. St. Martin's Press. New York, 1993. Str.253.

překvapující. Habib Bourghiba podpořil sjednocení na popud ministra zahraničních věcí Mohammeda Masmoudiho, který se domníval, že tato unie pomůže zlepšit ekonomickou situaci země. Tunisko se potýkalo s nedostatkem nerostných surovin a přebytkem dělníků. Jeho spojení s Libyí, zemí disponující ropnými ložisky, avšak nemající dost pracovní síly, bylo ideálním východiskem ze situace. Arabská islámská republika také představovala pro tuniského prezidenta způsob, jak oddálit Libyi od Egypta, jak zároveň získat spojence a moci čelit maghrebským velmocím Maroku a Alžírsku.¹¹⁰

Vznik Arabské islámské republiky však nebyl přijat kladně. Předseda vlády Nouira, který byl během podpisu smlouvy v Íránu, vyjádřil svůj hluboký nesouhlas. Po schůzi členů vlády 15. ledna prohlásil, že Arabskou islámskou republiku považuje za ideál, který je třeba realizovat postupně.¹¹¹ Také zahraniční tisk se vyslovil kriticky a odmítavě. V Libyi bylo odloženo referendum, které mělo potvrdit vznik společné republiky souhlasem lidu. Jeho heslo „*Akceptujete unii? Akceptujete Bourghibu jako prezidenta republiky a Kaddáfího jako jeho viceprezidenta?*“¹¹² však předem úspěch referenda hatilo. Dne 25. ledna bylo během debaty Gaddáfího a Bourghiby v Ženevě od projektu upuštěno.¹¹³ Na začátku února jak tuniský tisk, tak i socialistická strana *Destour* také odmítli existenci spojené republiky, a to kvůli faktu, že nebyla schválena parlamentem ani jednoho ze zúčastněných států a nebylo stanoveno fungování jejích politických struktur. Tunisané navíc nebyli připraveni vzdát se své suverenity. Arabská islámská republika tedy vznikla, ale k jejímu reálnému fungování nedošlo.

¹¹⁰ Simons, G. : *Libya. The struggle for Survival*. St. Martin's Press. New York, 1993.Str. 253.

¹¹¹ Belkhodja, T. : *Les trois décennies Bourguiba. Témoignage*. Publisud, Paříž, 1998.Str. 150.

¹¹² Z originálu „Acceptez-vous l'union ? Acceptez-vous que Bourguiba soit le président de la République arabo-islamique et que Kadhafi soit son vice-président ? “

Belkhodja, T. : *Les trois décennies Bourguiba. Témoignage*, str. 147 – 148.

¹¹³ Belkhodja, T. : *Les trois décennies Bourguiba. Témoignage*. Publisud, Paříž, 1998.Str. 151.

5.4. Svaz arabského Magribu

Svaz arabského Magribu (اتحاد المغرب العربي) je oblastním politickým uskupením sdružujícím pět států severozápadní Afriky.¹¹⁴ Jsou jimi Alžírsko, Libye, Mauretánie, Maroko a Tunisko. Cílem tohoto svazu je koordinovat politický i ekonomický vývoj těchto zemí a „zaručit spolupráci mezi regionálními institucemi ..., podílet se na obohacení mezinárodního dialogu ..., posílit nezávislost členských států a ochránit jejich majetek“.¹¹⁵

Myšlenka na ekonomické sjednocení zemí severní Afriky se zrodila roku 1956 po vyhlášení nezávislosti Maroka a Alžírka. Tento svaz byl však založen až o třicet tři let později, a to 17. února 1989, kdy byla v Marakéši podepsána všemi zúčastněnými zeměmi smlouva o spolupráci. Této události předcházelo setkání hlav těchto pěti států v Zeraldě 10. června 1988, během něhož byly domluveny podmínky ekonomické spolupráce a založení tzv. Velkého výboru, jehož úkolem bylo zajistit prostředky nutné pro fungování organizace a ustanovit jejich používání. Sídlem centrály Svazu arabského Magribu se stalo město Rabat.¹¹⁶

---

¹¹⁴ Kolektiv autorů: *Svaz arabského Magribu.html*. Cit. dne: [12-03-2012]. Dostupné z: [<http://cs.wikipedia.org/wiki/>].

¹¹⁵ Přeloženo z anglického originálu: „*its aim is to guarantee cooperation with similar regional institutions... [to] take part in the enrichment of the international dialogue...[to] reinforce the independence of the member states and ...[to] safeguard...their assets....*”

Aggad, F.: *The Arab Maghreb Union: Will the Haemorrhage Lead to Demise?*.

¹¹⁶ Kolektiv autorů: *L'Union du Maghreb Arabe.html*. Cit. dne: [12-03-2012]. Dostupné z: [<http://www.maghrebarabe.org>].

6. ZÁVĚR

Jak z této práce vyplývá, dvacáté století bylo pro arabské státy obdobím velkých změn, a to zejména politických. Mnoho nově vzniklých arabských států zaměřilo své politické směřování proti západním mocnostem, jejichž přítomnost (po koloniálních útrapách na svém území) odmítali. Zároveň však došlo k několika sporům i mezi státy Blízkého východu. Zejména pak palestinsko-izraelský konflikt byl příčinou několika válek (války za nezávislost, Šestidenní války, Jomkipurské války, ...).

Příkladem země zmítané politickými změnami může být Egypt, který se po rozpadu Osmanské říše stal protektorátem Velké Británie. Následně, po získání nezávislosti roku 1922, konstituční monarchií, jejíž existence byla ukončena převratem zorganizovaným *Svobodnými důstojníky*. V důsledku této revoluce byla ustanovena republika, do jejíhož čela se postupně propracoval Gamal Abd an-Nasser, stoupenec panarabismu a arabského socialismu, jehož cílem byl boj proti imperialismu či jakémukoliv jinému zásahu západních států na Blízkém východě. Nasser bojoval za opětovné sjednocení roztříštěného arabského národa v rámci jednoho státu.

Během padesátých a šedesátých let udával tento politik směr, kterým se ubírala nejen egyptská republika, ale i některé další arabské státy. Gamal Nasser se po Suezské krizi, během které se mu podařilo získat Suezský kanál pro Egypt a snížit vliv Velké Británie a Francie na území tohoto státu, stal pro blízkovýchodní státy hrdinou. Jiní státníci, jako např.: Muammar Gaddafi, a politické organizace, jako např.: *Ba'ath*, adoptovali jeho myšlenky založené na panarabismu a pro-národní orientaci a snažili se vytvářet mezi sebou federativní, konfederativní či centralizované unie. Nejzdařilejším pokusem o realizaci panarabských myšlenek byl vznik Sjednocené arabské republiky, tedy centralizované unie mezi Sýrií a Egyptem v letech 1958 až 1961 (s přidružením Jemenu). Mezi ostatní podobné počiny patří založení Arabské islámské republiky, Arabské federace či Federace arabských republik.

Vlastní analýza – pokus o vysvětlení neúspěchu panarabismu

Po napsání této práce mohu konstatovat, že panarabismus hrál v politických záměrech nově vzniklých arabských států důležitou roli. Domnívám se, že to bylo zapříčiněno právě koloniální érou. Evropské mocnosti, které si na Blízkém východě vytvořili z úseků Osmanské říše své kolonie či protektorátní území, se zde snažily prosadit evropský styl a systém života. Snaha nově ustanovených arabských zemí (které ve většině získaly nezávislost po skončení druhé světové války) o zdůraznění jejich původního národního bohatství, o potvrzení jejich odlišnosti a prokázání jedinečnosti Arabů, je tedy logická. Nemůžeme tedy ani zazlívat Nasserovi či jiným zastáncům arabského národního cítění jejich touhu po obnově jednoho států pro všechny arabské národy.

Podle mě však byla realizace panarabismu uchopena za špatný konec. Domnívám se, že příčinou mohou být tyto body:

1) Teoretikové arabského národního cítění prosazovali a poukazovali na jednotící prvky jako islám, historie, jazyk, aj., a pozapomněli uvažovat také o rozdílnosti. Podle mého názoru, byly arabské země obdobím kolonizace silně pozměněny, avšak každá jiným způsobem. Domnívám se tedy, že bylo nutné při realizaci panarabismu přemýšlet hlavně o tom, jak rozdílnosti jednotlivých arabských národů sloučit, a ne je ignorovat.

2) Dalším problémem byla, podle mě, Nasserova přílišná touha prosazovat Egypt. Gamal Nasser se při řízení Sjednocené arabské republiky zachoval de facto stejně jako bývalé koloniální mocnosti, když se snažil ze Sýrie vytvořit „druhý Egypt“. Základem úspěchu dobrovolného spojení dvou států by tedy, dle mého názoru, mělo být jejich rovnoprávné postavení.

3) Třetím prvkem důvodu rozpadu sjednocených států byla zajisté jejich zeměpisná poloha. Myslím si, že větší naději na úspěch by měla unie složená ze zemí sousedících. Tak jako např.: v případě Arabské islámské republiky či Federace arabských republik. U těchto dvou federací ale opět

narážíme na snahu všech zúčastněných států hrát v rámci unie prim. Dle mého názoru, bylo třeba hledat kompromis, a ne prosazovat svoje zájmy na úkor ostatních zúčastněných zemí.

4) Domnívám se také, že prezidenti a ostatní vedoucí osobnosti jednotlivých států usilujících o unii, se do svých projektů vrhli příliš ukvapeně. Souhlasím s Nasserem, který zprvu tvrdil, že vznik jednoho společného arabského státu by měl být až vyvrcholením dlouhodobého procesu. Zajisté by si tak důležitá akce, jakou je spojení dvou či více zemí v jednu, zasloužila delší přípravy a politická jednání, než např.: jediné setkání v djerbském hotelu tak, jako v případě Arabské islámské republiky.

Závěrem lze tedy podotknout, že snah o uskutečnění panarabských myšlenek bylo ve druhé polovině dvacátého století dost. Žádné trvalé spojení arabských zemí z nich však nevzešlo. Jednotlivé státy, jak se zdá, mohou spolupracovat na ekonomické, kulturní i politické úrovni v rámci *Ligy arabských států*, avšak prozatím nemohou být sdruženy pod jednu centrální vládu. Uvidíme, co přinese budoucnost.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Aburish, Said K.: *Nasser, the Last Arab*. St. Martin's Press. New York City, 2004.
- Aggad, F.: *The Arab Maghreb Union: Will the Haemorrhage Lead to Demise?*. African Insight. 2004.
- Alexander, A.: *Nasser Life and Times*. Haus Publishing. Londýn, 2005.
- Belkhodja, T. : *Les trois décennies Bourguiba. Témoignage*, Publisud, Paříž, 1998.
- Burgat F., Laronde A. : *La Libye*. Presses universitaires de France. Paříž, 2003.
- Dawisha, A.: *Arab nationalism in the twentieth century: from triumph to despair*. Princeton University Press. New Jersey, 2003. Str. 2.
- Dekmejian, R. H.: *Egypt Under Nasir: A Study in Political Dynamics*. State University of New York Press. New York, 1971.
- Fiscus, J. W.: *The Suez Crisis*. The Rosen Publishing. New York, 2004.
- Heikal, M.: *The Cairo Documents: The Inside Story of Nasser and His Relationship with World Leaders, Rebels, and Statesmen*. Doubleday. New York, 1973.
- Hrbek I.: *Dějiny Afriky (II. svazek)*. Svoboda. Praha, 1966.
- Jankowski, J.: *Nasser's Egypt, Arab Nationalism and United Arab Republic*. Lynne Rienner Publishers. Colorado, 2002.
- Ježková M., Burgrová H.: *Současný Blízký východ*. Barrister & Principal. Brno, 2011.
- Kedourie, S.: *Arab nationalism, an Anthology*. University of California Press. Los Angeles, 1974.

- Kolektiv autorů: *Slovník cizích slov. Cesty*. Praha, 2000.
- M'Bokolo, E.: *L'Afrique au XXe siècle : le continent convoité*. Seuil. Paříž, 1985.
- Mendel M., Müller Z.: *Svět Arabů*. Svoboda. Praha, 1989.
- Muzikář, J.: *Islám v politice*. Svoboda. Praha, 1987.
- Nguyen, E.: *100 événements du XXème siècle*. Studyrama. Brusel, 2006.
- Palmer, M.: *The United Arab Republic: An Assessment of its Failure*. Middle East Journal, vol. 20. Washington, 1966.
Dostupné z: [http://muse.jhu.edu/journals/the_middle_east_journal/].
- Podeh, E.: *The Decline of Arab Unity: The Rise And Fall of the United Arab Republic*. Sussex Academic Press. Eastbourne, 1999.
- Reid, R. J.: *Dějiny moderní Afriky od roku 1800 po současnost*. Grada Publishing. Praha, 2011.
- Schulze, R.: *Dějiny islámského světa ve 20. století*. Atlantis. Brno, 2007.
- Scruton R.: *Slovník politického myšlení*. Atlantis. Brno, 1989.
- Sela, A.: *The Continuum Political Encyclopedia of the Middle East*. Continuum. New York, 2002.
- Simons, G.: *Libya. The struggle for Survival*. St. Martin's Press. New York, 1993.
- Stephens, R.: *Nasser; A Political Biography*. Simon and Schuster. New York, 1972.
- Tripp, Ch.: *A History of Iraq*. Cambridge University Press. Cambridge, 2007.

- internetové zdroje:

<http://gallica.bnf.fr>

<http://i-cias.com/>

<http://m.ihned.cz>

<http://mustafasegypt.blogspot.com>

<http://weekly.ahram.org.eg>

<http://zpravy.idnes.cz>

www.books.google.cz

www.encyclopedia.com

www.enotes.com

www.euroskop.cz

www.iiim.info

www.indiana.edu

www.ingema.net

www.jstore.com

www.lidovky.cz

www.maghrebarabe.org

www.merriam-webster.com

www.slovník-cizích-slov.cz

www.wikipedia.com

www.zionism-israel.com

8. CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

Les pays arabes qui se trouvent en Afrique du nord, sur la Péninsule Arabe et en Asie de l'ouest ont subi beaucoup de changements politiques pendant la vingtième siècle. Après la dissolution de l'Empire Ottoman en fin de la première guerre mondiale, la plupart de ces pays faisaient partie des colonies européennes lesquelles cessaient d'exister après la deuxième guerre mondiale. Les pays arabes ont ainsi reçu de l'indépendance pendant les années 40's et 50's.

Dès la suprématie des états européens lesquels ont produit assez de pression à implementer leur mode de vie, l'idée d'unifier de nouveau le peuple arabe en un état et sous un gouvernement a revécu. Cette idée et le sentiment national arabe ont été bien formulés en idéologie de panarabisme. Vu l'histoire, il n'est pas étonnant que le panarabisme était présent sur la scène politique des nouveaux pays arabes.

Le président de nouveau régime political en Égypte après la création de république en 1952, Gamal Abd an -Nasser, a devenu le personnage principal de panarabisme. Surtout grâce à la crise de Suez pendant laquelle Nasser a gagné la gestion sur le canal Suez en refoulant les puissances européennes du territoire arabe. Pendant son gouvernement en Égypte, lequel durait de l'année 1956 jusqu'à sa mort en 1970, il s'efforçait de lutter contre l'impérialisme, contre la présence des états européens et pour l'unicité et l'unification arabe. Son plus grand acte inspiré par le panarabisme était la création de la République arabe unie. Cette république formé de l'Égypte et de la Syrie existait pendant les années 1958 et 1961. La Syrie a quitté l'union à cause de la tendance de Nasser de former de la Syrie le seconde Égypte.

A côté de la République arabe unie, d'autres pays arabes ont aussi essayé de former les unions entre eux. Comme la Fédération arabe (Iraqe et Jordanie), la République arabe islamique (Libye et Tunisie), la Fédération des républiques arabes (Libye, Syrie et Égypte).

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Gamal Abd al-Nasser¹¹⁷

Příloha č. 2

Hasan al-Banna¹¹⁸

Příloha č. 3

král Farúq¹¹⁹

Příloha č. 4

Muhammad Naguib¹²⁰

Příloha č. 5

Anwar as-Sadat¹²¹

Příloha č. 6

Abd al-Hakim Amr¹²²

¹¹⁷ Kolektiv autorů: *V Egyptě pokračuje druhá etapa parlamentních voleb.html*. Cit. dne: [12-14-2012]. Dostupné z:

[http://m.ihned.cz/index.php?article%5Bgallery%5D%5Bdetail_id%5D=1838750&article%5Bgallery%5D%5Bfrom%5D=&article%5Bgallery%5D%5Bid%5D=1376970&article%5Bid%5D=54197090&p=700000_d].

¹¹⁸ Kolektiv autorů: *Biographies - Hasan al-Banna.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://www.iiim.info/newiiim/TEMP_articles.php?cat=19&article_id=190].

¹¹⁹ Kolektiv autorů: *Farúk I. – Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Far%C3%BAK_I.].

¹²⁰ Anonym: *Thebes of 1000 gates.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [<http://mustafasegypt.blogspot.com/>].

¹²¹ Kjeilen, Tore: *Anwar as-Sadat.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [<http://i-cias.com/e.o/sadat.htm>].

¹²² Kolektiv autorů: *Abd al-Hakim Amer – Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Abdel_Hakim_Amer.].

Příloha č. 7

Suezský kanál¹²³

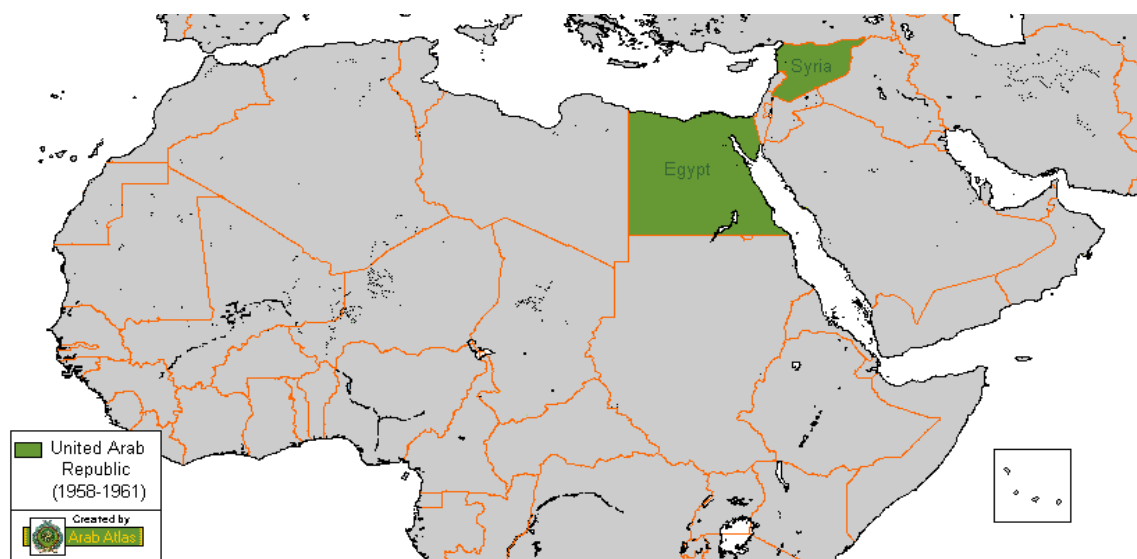
Příloha č. 8

Tiranská úžina¹²⁴

¹²³ Hájek, Jan: *Ingema.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://www.ingema.net/in2001/clanek.php?id=922].

¹²⁴ Kolektiv autorů: *Tiranska uzina – Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Tiransk%C3%A1_%C3%BA%C5%BEina].

Příloha č. 9

Spojená arabská republika¹²⁵

Příloha č. 10

vlajka Sjednocené arabské republiky¹²⁶

Příloha č. 11

Salah ad-Din Bitar¹²⁷

Příloha č. 12

Shukri al-Quwatli¹²⁸

Příloha č. 13

Sabri al-Asali¹²⁹

¹²⁵ Anonym: *IAUNRC.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [https://www.indiana.edu/~iaunrc/outreach/waterways.shtml].

¹²⁶ Kolektiv autorů: *Sjednocená arabská republika – Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Sjednocena_arabska_republika].

¹²⁷ Kolektiv autorů: *Salah ad-din Bitar – Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Salah_al-Din_al-Bitar].

¹²⁸ Kolektiv autorů: *Shukri al-Quwatli - Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Shukri_al-Quwatli].

¹²⁹ Kolektiv autorů: *Sabri al-Asali - Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Sabri_al-Asali].

Příloha č. 14

Abd al-Hamid Sarraj¹³⁰

Příloha č. 15

Arabská federace¹³¹

Příloha č. 16

vlajka Arabské federace¹³²

Příloha č. 17

Faisal II.¹³³

Příloha č. 18

Husain I.¹³⁴

¹³⁰ Kolektiv autorů: *Abd al-Hamid Sarraj* - *Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Abd_al-Hamid_Sarraj].

¹³¹ Kolektiv autorů: *Arabska federace* - *Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Arabska_federace].

¹³² Tamtéž.

Příloha č. 19

Federace arabských republik¹³⁵

Příloha č. 20

vlajka Federace arabských republik¹³⁶

Příloha č. 21

Muammar Gaddafi¹³⁷

Příloha č. 22

Hafiz al-Asad¹³⁸

Příloha č. 23

Arabská islámská republika¹³⁹

Příloha č. 24

vlajka Arabské islámské republiky¹⁴⁰

¹³³ Kolektiv autorů: *Faisal II.* - *Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Faisal_II.].

¹³⁴ Kolektiv autorů: *Husein I.* - *Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Husein_I.].

¹³⁵ Kolektiv autorů: *Federace arabských republik* - *Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Federace_arabských_republik].

¹³⁶ Tamtéž.

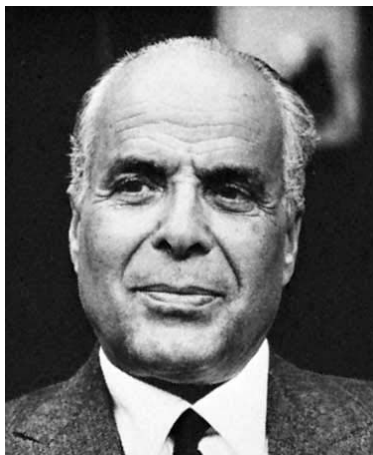
¹³⁷ Černý, Pavel: *Kaddáfí zachraňuje Evropany.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://www.lidovky.cz/kaddafi-zachranuje-evropany-pred-cestou-do-italie-jich-zada-700-pbg-/ln_zahranici.asp?c=A090606_101203_ln_zahranici_mtr].

¹³⁸ Kolektiv autorů: *Hafiz al-Asad.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://www.enotes.com/topic/Hafez_al-Assad].

¹³⁹ Kolektiv autorů: *Arabská islámská republika* - *Wikipedia.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Arabska_islamska_republika].

¹⁴⁰ Tamtéž.

Příloha č. 25

Habib Bourghiba¹⁴¹

---

¹⁴¹ Anonym: *Merriam.html*. Cit. dne: [12-04-2012]. Dostupné z: [<http://www.merriam-webster.com/concise-images/6803.htm>].